

KITÊBXANA HAWARÊ
HEJMAR
10

XWENDINA KURDI

DR. KAMIRAN ALÎ BEDIR-XAN

Heqê çapkirina vê kitêbê, diyarîya
Mihemed Beg kurê Cemil paşa
Birc e.

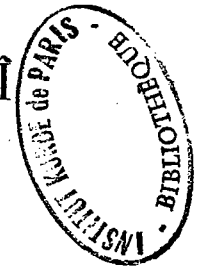
ÇAPXANA TEREQI
ŞAM
1938

LP.KL. 57.

KITÊBXANA HAWARÊ
HEJMAR

10

XWENDINA KURDÎ

DR. KAMIRAN ALÎ BEDIR-XAN

ÇAPXANA TEREQI

ŞAM

1938

Leylana Rastîyê

Nivê şevê ye. Ezman bê stêr e. Bayeki
sar û dijwar tê. Li ser rêke asê û xwehr
bi hezaran û bi sedhezaran kurd, pîr û ciwan,
jin û zaro, sax û nesax diçin.

Di dora wan de gund û bajar xirbe
ne. Ji bixêriyan dû dernakeve, reyîna seh
nayin.

Rez û dehl, zevi û cinin şewitandî ne.
Ne fêkî hene, ne jî darên delal.

Mazî, deyndar, rêli, guhîj û darên berû
dîşk in, wek kêlên tirban mane.

Wek kêlên miriyên Kurdistanê.

Keriyên pez û garanên dewaran xuya
nabin. Çarmedor kavil e, kavileki tari....

Ji dûr ve, heroj, roj dibiriqê, bajarên
mezînin û gundên ava xuya dibin.

Ji dûr ve, gelek dûr, di buharê de, kulîlk
dibîşkivin, deşt û mêrg, germiyan û zozan
bi giya û bi heşinayî dikenin.

Buhişt bihn û reng deriyên xwe vedike.

Lê di wê rê de, di wî geliyî de, ronahî
nîne, tav nîne, roj dernakeve, ne rojhelat û
ne ji rojava heye.

Brîndar ji êşên brînên xwe, jin û zaro ji
birçîtî û tihniyê dinalin û digirin. Zaroyên
berşîr ji birçî ne; memikên dêyan zuwa ne.

Kes kesî nabîne. Gelek caran di tariyê de rêwingî rêyên xwe winda dikin.

Lê ev koma kurdî bi zehmet, bi cefa, bi xwin û brîn pêşve diçe. Bi şûn xwe ve, di rêça xwe de bi sedan dilsoti, canşewiti û brîndar û miriyan dihêlin.

Bê tîrb û bê kêl wan berdidin.

Wisani bi salan ve ev kom bi rê ve çû.

Di tariya şevê de, di badevê de, di sariya zivistanê de pêşve çû, serborî û serhatiya xwe, bi mirî û brîndarên xwe li ser rêya xwe nivisand û çap kir.

Ev kom şevkê giha zozonekî spehi, li pêşberê çiyaki bilind û mezin.

Gelek sal hebûn ko vê koma he ronahi û şabûni ne diti bûn.

Ji nişka ve di pêşberê wê de ronahîke zelal çirisi. Rêya wê a asê, rast, sivik û xweş bû, ne kevir man û ne stîrî.

Çarmedor hêdi, hêdi xuya bû.

Ji her gir, ji her palên çiya, Ji her deşt, ji her serên kanîyê gundekî ava û xemilandî diyar bû û bi komê re kenî.

Mêrg û çiman, rez û beççe bi sosin û rêhan, bi nêrgiz û benefş bi gulnexwîn û belalîzk teyîsin.

Brîndar li brînen xwe dinêrin, dibinin brîna wan goştî girtiye. Dê li zaroyên xwe mêze dikin û dibinin ko êdî rûyên wan ter û taze nê, ne zer in û ne bi hêstir in, hinarikên rûyên wan weke gul û gulnexwînan sor in, dê memikên xwe mêze dikin teji şîr bûne

Rihspî û Pîrejî xwe ciwan dihesin, dibînin ko ji dilên xwe re xort bûne. Ji nişûvên çiyân û zozanan, pez dadikevî jêr, berx û karik di çêreke boş û bilind de xwe hildavêjin û dileyizin. Xelkên komê dikenin û distirîn, hemî bi govend û saz in. Hemî ji hev dipirsin: Ma ew nalin û girî kû ve çû?!

Çi qewimiye ko çarmedora me ji nişka ve wisan ava û xweş; dewlemend û rengîn bû!! Ma em ketiye buhiştê!!!

*
**

Rihspîyek û pîrejînek bi kopalên xwe serê çiyayî nişa komê kirin, komê çavên xwe li wî çiyayî zivirandin, hûr mêze kirin. Di serê çiyayî de, xortekî bi bejn û bal, xortekî zexm û nêr, xortekî çeleng û jêhati, xortekî bi goşt û gewde, xortekî delal û spehi çavên xwe digenirîne û vekêşa tîne xwe. Ji komê dengê bilind û qîrek şabûniyê rabû. Komê ji rihspî û pîrejîniê pîrs kir: Ez niho dibînim û seh dikim, ronahiya min ne ji rojê ye; lê belê, ji çavên wî xortî tê!! Ma çî qewimiye!!! Ji dilxweşi du hêstirên germ bi ser rûyê pîrejîniê de tîn, ji nû ve wî xortî nişa komê di-de û bi dengê dua û zarî dibêje:

Kurdistan ji xew rabû!!

Dawet e

Ji zozanan hat quling
Xeber anî ji xweying
Dibê werin dawet e.

Dawet e, xweş dawet e
Ji kurdan re rûnet e
Dawet şer e, şahînet.

Bê xweyî man gund, kelaf
Gazî dike ev welat
Dibê werin hewar e.

Bê kezî man keç û bûk
Di rêlan de ba û pûk
Bê belg mane dar devî.

Navno dikin kurdanî
Ne helîştin mêranî
Kurdino rabin dawet e.

Herê lawo dawet e
Dawet e, xweş dawet e
Bûka te jî Kurdistan.

Kezîyên wê delalî in
Çi nermok û şepal in
Ber meqesê mede wan.

Dengê avê çî zîz e
Newal jê re ezîz e
Welat! welat! welato!

Ji zozanan hat quling
Xeber anî ji xweying
Dibê werin hewar e.

Celadet Ali Bedir-Xan

Dildizîya Gulekê

Li ber deriyê Diyarbêkrê parîzekî mezin
heye. Ev pariz bi sosin û rêhanan, bi lale û
benefşan xemilandî ye.

Her êvar bayekî xweş û honik bi wan
gulêlikan re dileyize. Bihnûnî di hêlanoka bayî
de xwe dihejinin.

Avên zelaî ji singên kuleteynan diyizikin.
Ji ezmanî, stêrik, bédeng li wan fedikirin.

Di bin wê erdê de, di binaniya himên wî
parîzî de kortalek heye. Kortal, kortaleke tarî.

Di wê kortalê de Şêx Seid bi hevalên
xwe ve veşartî ye. Ji wê kortalê deng nayit.
Kortal lal û di guhdariyê de ye.

Di wî parîzî de her şev gulek vedibit.
Rengê wê ji lêvên bûkan sortir, pelên wê bel
û geş in.

Gava destekî biyani drêjî wê dibe,
pelên gulê tèn yek.

Ew gul, guleke bi nav û deng e. Kurdên

ko di şerê welatî de hazir bûn, dildiziya wê gulê dizanin. Dizanin ko spehiti û geşiniya gulê nişanek ji imîda Kurdistanê ye.

Dizanin ji ko di nav her pelê wê gulê de hezar axên brindaran, hezar evdên şehîdan, bi hezaran hêstirên sêwî û jinûbiyan, bi hezaran şînen welatîyan di xew de ne.

Şevkê, zabitekî dijmin bi delala xwe ve hat û ket nav wî parîzi. Bi gavinên hişk û kanc pê li çîman û bihnûniyan kir.

Heşinahiyên zirav şkestin, pelên kulilkan ji hev ketin.

Di nav bayê êvarê de nalineke ziz û zelûl hebû.

Zabît, çengê wî di bin çengê delala wî de, xwe da ber gulê û dest avêt gulê. Gulê dil kir xwe bigre, lê ewî ew çini.

Wekî gul ket nav destên wî, sînga xwe vekir, xwe geş kir.

Her duwan ew bibn kirin û mirin.

Yekbûn

Ev Lor û Bextiyarî, Baban;
Kurdmanc û Hevremanc û Zazan;
Kurdên ji welatê Rom û Sorî,
Kurdên Ecem û Irak û Sûrî,
Kurdên ji welatê jor û jêrîn;
Serçav bilind û zexmî û nêrîn;
Kurdên ji Blûc û Kurdên Efgan,
Di hêvî de yek in û yek di raman
Yekbext in hemû, ne bextiyar in;
Ser erd û dinê, birenc û jar in.

Zerdeşt bû mela ji bo me kurda,
Qanûn bû çiraya Zendavesta
Ew felsefeya qedim û pir nûr,
Zendi, zmanê kevn û meşhûr,
Zerdeşt û çiraya zivê Zerdeşt,
Ronî ew e, ser çiyân û ser deşt.
Her gat ji kitêba Zendavesta,
Pêtek bû li dil, gurî di desta,

Ristem ji me ye û şah Nadir,
Siltan Selahedinê dengir,
Xanî û melayê Bate, Teyran;
Gî kurd in hemû ji xwîna kurdan
Nadi ji me ye, û şêx Ehmed;
Hîmê me ye Zend û dewleta med
Agrî, Sine Wan û Mûş û Zilan,
Kani ne, ji wan vejîne xortan
Sinî elewî û Eyzedî çi ???
Em bûne xulam û mane birçî!!!
Kurd in, ne cuda ji dar û ra ne,
Bin destê Xwedê û yek xwedan e,
Kurd in hemû em, ji yek nijand in
Tev dad û kerem û pak nihad in.
Bextên me yek in, ne sê ne çarin
Em kurd in û tev bra û yar in.

Agrî, Sine, Wan û Mûş û Zilan,
Kani ne ji wan vejîne xortan
Sinî, Elewî û Eyzedî çi ???
Em bûne xulam û mane birçî!!!

Eyloyê Pîr

Mir Tacin pîr bû. Lê di qesra wî de cariyên spehî û ciwan hebûn û hemîyan hej mîr dikirin, ji ber ko ew xweyagîr û xurt bû. Maçên wî şîrin û germ bûn, Jin hej ramûsanên şêrin û germ dikin. Ji xwe jin, ji zelumên hevîngerm û hiskûr hez dikin, ew zelum ciwan an pîr in yek e.

Xortî hevî e, xoratiya rivîna dili ye, ne çermê ter û lamên qirmizi ne.

Hemîyan, ji pîri hez dikirin, lê pîr tinê hej yekê ji wan dikir, Perixanê keçikeke şingari.

Mala wî de sêsed carî hebûn, porzer û çavheşin, pores û çavkesk, diranmirari û lêvgul û hemî ji wek ronîya roja gulanê zelal û wek kulilkên melîa Adarê spehî bûn.

Lê kesekî ji wan hinde keçika Şingari hevî seh ne dikir û hejkirina wê qasî a şingari têr pel û pereng nebû.

Ev sêsed jin bi xwarinên tamdar, bi bihnên xweş, bi şîranîyên spehî wextên xwe diborandin. Bihna xwe bi blûr û kemaçe, bi dehûl û erebaue, bi stranên çak vedikirin. Mir pîr caran ba xwe ban Şingariyê dikir.

Li cem mîr her tişt hebû, dewlemendiya dinê, spehitiya jinan, rengê mirari û gewheran û xweşdiliya azahiyê.

Di koşa qesra xwe de canê xwe ê wes-

tayî divêsihand û rojên jîna xwe ên paşin b keyfê diborand.

Kurê wî Gurgin xorteki camêr û mêrxas bû û navê bavê xwe her bilindtir dikir. Ji talanên wî gencîneyên qesrê û xezîneyên serayan teji bû bûn.

Mir tacin ji Gurgin re her bi çavên hej- kirinê mêze dikir û dizanî ko destê wî de navê wî tucar ji rewşa xwe winda nake, her bi nav û dengtir dibe û her nêv dost û dijminan de xweyrûmet dimîne.

Gurgin ji her talanî qîmaş û qedîfeyên giraubiha û şûrên qevdzêr û kalanziv, gerdeniyên mirarîkiri, mehfûr û xaliçeyên hevrûşin û keç û jinên rûperi dianî mal.

Rojek ji rojan Gurgin di şerekî mezin de zora Tirko biri bû. Xelkê Kurdistanê pêşa bû bûn.

Mir axa û serekên eşiran koçer û dêmanî hemî, ji bo serdana wî hatin û di burca bavê wî de heft roj û heft şevan jê re dawet û şahînet danin. Şeva xelasekê bavê wî ji textê xwe hat xwar li kurê xwe nêrî û jê re got,

— Tu kureki çakî Gurgin, Xwedê her arîkarê te be, Xwedê çiqas mezin e; di jîna min de mêrxasiya te nişsa min kir û ez bi çavên xwe ên qerimî dibinim ko navê min û navê malbata min dê bite her bijî.

Te daye ser bavê xwe ve.

Xwedêyo ez her evdê te me, te kureki baş, kureki bi hiş û bir, kureki destvekirî da min. Gurgin de ji min re bêje, bavê te dixwaze ji te re tiştêkî bigerine diyarî, ka dilê te çî dixwaze? Her çî tiştê ko daxwaza dilê te ye divê jê bigirî

Dengê bavê wî hê neqedihâ bû, çavên Gurgin wek stêrên ezmanan çirişin û wî bi dengêkî lerizî got:

— Bavê min, mîrê min ê mezin, ji min re keça çiyayên şingarê Perixanê bide, daxwaza dilê min ev e!!

Mîr bihnêkê bêdeng ma û xwe ker kir, hawara dilê xwe a bişewat dibihîst.

Pişt re bi dengêkî xurt û lez got:

— Wê bistine, piştî belav hûna dawetê bila ji te re bel!

Gurgin sor bû, çavên wî ji şahiyê çirisin, ji cihê xwe rabû û ji bavê xwe re got:

— Min zani te ew da min, bavê min, fermandarê min ê mezin, ez xulamê te me.

Ez xwina xwe li ber te de didim, ew xwîn ya te ye, wê dilop, dilop ji canê min bikêşe! Mir got:

— Ez tiştêkî naxwazim, û serê wî ket ser singê wî.

Piştî saetekê dawet firikî û her du di teniştê hev de bêdeng diçûn bal aliyê malê ve. Şev gelek tarî û reş bû. Ewri qeteke ji ezmanan û rûyê stêran weşarti bû. Bay û kur wisa dimeşyan, naxir Tacin dest bi gotinê kir û jê re got:

—Roj bi roj jina min vedimire û dilê min ê pir her ro sisttir dibe û agirê singê min her xwe kêr dike, tinê hejkirina Şingariya xweş bû bû ronî û germiya jina min, Gurgin ka ji min re bêje tu gelek hej jê dikî? ji cariyên malê bi sedan bistine tinê bila ew bimine nik min.

Gurgin bi dengêki tehl bihna xwe dikisand. Mir ji nûve got:

—Di dinyayê de çend rojên min mane, tinê çend rojên kurt,.. rojên bihejmar. Şahiya dilê min a paşin Perxian bû, ew min nas dike, hej min dike û dikare sebra xwe bi min bine.

— Ji bilî wê ki dikare ji min, ji vî mirovê pir û ketî hezbike,

Tu kes.., kes ji wan..,

Gurgin bê deng dima.

Çawan ez dikarim jînê de biminim û ez bizanim ko tu wê himbêz û maç dikî?

Ko xeberdan ser jinan e, ne bav heye, ne ji kurî Gurgin!

Èvava jina min dê ji min re gelek dişwar bibe,

Ji min re xweştir bû, ger brînen min ên kevn vebûyan, xwina min jê birejiha û min ev şev nedîta.

Kurê wî disa bêdeng dima.

Li ber deriyê malê rawestan. Her duwan serên xwe existin ber xwe de.

Dormedora wan reş bû, bayeki xurt

pencereyên qesrê dihejandin di serbanan de, di nav şax û çiqlên daran de, straneke kûvî distira.

Gurgîn bi dengêki nerm ji bavê xwe re got :

— Bavê min, ez ji mêj ve jê hezdikim. Bavê wî lê vegerand û got :

— Belê ez vê dizanim û dizanim ji ko ew hej te nake.

Gurgîn got :

Kengê ew tê bira min, dibînim ko dilê min her pê ve girêdayî ye.

Methelokên me xweş in, dibêjin jin ji şerî diswartir e, ko spehî ne dilê biyaniyan dikeve wan, ko kirêt in dilê mêrên xwe ezêb dibîne. Mîr got:

Hikmet û gotinên kûr ne dermanên êşa dilan e, kurê wî lê vegerand :

— Ma bavê min, daxwaza me pêşberê hev de giri û gazind e, ma em pê dilnermkirina hev digerin..

Mîr şerê xwe ê porspî rakir û bi çavên kovan û keser li kurê xwe nêrî, kurê wî got: Dixwazi em wê bikujin?

— Tu ji min û ji wê zeydetir hej nefsa xwe diki.

— Tu ji. Disan her du bédeng man, pişt re Mîr got: Belê ez ji !

Mîr ji kul û qehrên vê demê wek zarokekî lê hati bû. Kurê wî ji nû ve pirskir: Çawan dibêji ... dixwaz em wê bikujin? [Bavê

wî bidengekî girin got: Ez nikarim wê bidim te . . . ji min nayê !! Kurê wî got: Lê ez ji êdî nikarim bê wê bisekinim, an min bikuje an wê bide min, kurik dîsa jê pîrskir: Dixwaxî em wê bavêjin avê ?! Dengê bavê wî wek di xewnê de hatê: Belê emê wê bavêjin avê

Her du ketin aliyê malê, Perixan ser aliçeyeke spehî û reuqîn raza bû, pêş wê de sekinin û lê nêrin. Hêstirên germ ji çavên mir diketin ser riha wî a spî û di ser wê de wek mirariyan dibiriqîn. Kurê wî bi zor û zelmet xwe digirt, bi dengê zirav ba kirê.

Gava Perixan ji xewê hişyar bû û mir dit, lêvên xwe ên sor da wî û jê re got:

— Eyloyê pir, min maç ke ! Mir dengê xwe nerm kir û bi melûlî got: Ji cihê xwe rabe . . . divê bi me re bêyî .. Kengê Perixanê ew ditin îş çî ye zûka seh kir, ji ber ko zêrek bû, hema got: Ez tîm, qerara we ev e, ne ji bo te, ne ji bo wî, mîrxas wisan dîkin. Her sê bédeng bal avê ve diçûn. Ser şivereke asê û xwehrûviç bayî bi dengê kû-vî lib li ber xwe dibir.

Perixan nazik bû, zûka westiya, lê çawan ew xirayî bû ne dixwest hevalên wê pê bilhesine. Gava Gurgin dit ko Perixan şûnde dimîne jê re got: Tu ditirsi ?

Perixanê tişteke negot, bi çavên xwe ên delal mêze wî kir û pêyên xwe ên qusayî û bixwîn nişa wî dan. Gurgin destên xwe dirêj kirê û got: Ezê te hilgirim! Perixanê xwe

avêt bedena Mir, zendên xwe li stoyê êyloyê xwe werandin, Mir ew hilani û li ser zendên xwe wek guheki sivik hilgirt. Perixanê bi destên xwe çiqlên daran dida alikî û rûyê xwe jê vedida. Gurgin jî paş ve dihat jî nişka ve bavê xwe re got: Bihêle ezê bikevim pêşiyê, revîna agirê sor dikeve dilê min, ez difirsim xencerekê li stoyê te bidim.

Mir got: Here pêşiyê, bila Xwedê li qusûra te menêre, jî vê gotinê min tu efu kirî, hevîn çî ye ez dizanim. Êdî guşguşa dengê avê dihat. Gava gihan serê zinarekî mezin, di bin de, di reşiya şevê de, ava Şeti wek kortaleke kûr û tari jî wan re xuya bû.

Bi dengêki tehl pêlên avê kefdidan û diherikîn. Ev der sar, hoy, têrlirs û tomet bû.

Mir Perixan maç kir û got: Xwedê bi te re be. Gurgin jî xwe di peşberê wê de nizm kir û got: Xwedê bi te re be. Perixanê berê xwe da kortala ko tê de şekên avê strana mirinê distiran. Gava ew ket ber rexê kortalê, laşê wê lerizi û singê xwe bi destê xwe givaşt û got: Min bavêjin !!

Di wextê ko Gurgin destên xwe dirêj dikir wê û bihna xwe bi kovan dihişkêşa; Mir Perixan her singê xwe ve hilani, givaşt, maç kir û jî serê zinari avêt avê de. Tu deng û axin jê sehnekirin.

Ezman reş, ewr hê taritir dibû, dengê bayî êdî dengê mirinê bû. Gurgin jî

bavê xwe re got: Bavo de em herin, Mir hê-
dî, hêdî digot: Bisekine û bala xwe dida,
heçko guhdariya dengêki dikir, lê tu deng ne
dihat. Wextek borî, kurê wi disa got: Bavo,
de em herin, Mir lê vegerand:

—Bihneke din bisekine. Wexteki di borî,
û mir got: De were em herin.. çend ga-
van bi hev re çûn, ji nişka ve mîr sekini û
got: Ma ez diçim kû?! Ma ez ji bo çi diçim?!
Jina min hemî bi wê re bû, ma ko ew çû jiyin
û rahetî ji bo min çi ne, ji çi re ne, bi kêrî çi
tên. Ez pîr im, kes êdî hej min nake û jina
bê hevîn ma ne dîtî ye? Kurê wi got:

— Bavê min, tu bi nav û deng î; di
destê te de girtin û berdand û dewlemendî
heye.. Mir got: Gurgîn ji lêva wê, ji lêva Pe-
rixanê, ramûsanekê bide min û dewlemendî-
ya min ji xwere bibe. Ew tiştên ko te hejma-
rtin, tiştên mirî û bêcan in, tinê hevîn û jin
rengdar û bihndar in, kaniya jiyîné jin e. Yê
ko bêhevîn e, bêjiyîn e, perişan e û rojên wî
bi xem û keser bi kovan û hêstir in. Bila
xwedê her arikariya te bike Gurgîn, şev û
rojên te bi tenahi û xweşî biborin. Mir ev
xeber gotin û dest çuyîna aliyê avê ve kir.
Gurgîn qîrek da û got:

— Bavo!! û sekini, nikarî bû tiştêk din
bi ser ve zeyde bike, ji zelumê ko jina wî jê re
tehl bûye û mirin pê dikene û wî gazî ba
xwe dike, jê re çi tê gotin. Bavê wi lê ve-

gerand: Dev ji min berde. Kurê wi got: û
Xwedê.

Mir got: Ew her tiştî dizane û bilez gi-
ha serê zinarî û xwe avêt avê. Dengê bayî
li nav dar û çîyan xurt û tij dihat. Gurgin
berê xweda ezmanan û gazî kir: Xwedêyoll
ji min re jî dilekî xurt bide.
Çavên mîr Tacîn, di şeva mirinê a tarî de,
welê neqihan

AL

Me divê her tu bilind bî
Ala rengîn kesk û zer
Him xweşî him ceng û rûmet
Tên zanîn ji sor û gewr

Dûr nîzîk ezê te hildim
Tu î xemla banê min
Ger bivê derman mirin bî
Bo te gorî canê min

Sê salan bi te kêfxweş bûn
Agrî, Zilan, Tendûrek
Li pêş suhna te bûne ax
Leşkerên tirk lek bi lek

Dêrsim û Sasûn û Pijder
Bote xwinê dirêjin
Herçî xort in herçî kurd in
Bo te laşjan dibêjin

Leşker im bo te ala min
Min divê gurmin û şer
Duwanzde milyon bûne pandî
Bo te kurdên pir huner

Osman Sebrî

Liber Tevna Mehfurê

Rindê û Zizê xwehên hev û ji bavê xwe sêwî bûn.

Bavê wan Bengî axa, digel brayê wan ê mezin Zinar û bi çend pismamên xwe ve di wextê Şêx Seidê rehmetî, di şerê biserxwebûna Kurdistanê de ji bona welat û miletê xwe, di meydana rûmetê de, ketî bû.

Rindê sêzdeh û Zizê panzdeh salî bû. Brayê wan ê biçûk Gefo hêj nû ketî bû nehan.

Şerê biserxwebûnê ji heşt mehan bêtir ajotî bû. Eskerê kurdan bi ser Diyarbêkrê de girtî bûn, ketî bûn nav Xarpêtê û bajarên Kurdistanê ên din.

Ji ber ko tifaqa wan ne yek bû, mirovên wan ên xwenda ko bikarin karên serxwerabûnê bigerinin kêr bûn, û ji hêleke din jî di çend deran de bêbextî li eskerê kurdan hati bû kirin; serxwerabûn ne çû serî û tirkan jî nû ve Kurdistanê bakur vegirtin. Serek, Şêx û mezinên kurdan bi dar ve kirin, jin û zarowên wan, bi hezaran kuştin, malên wan zemt kirin.

Di vê navê de mal û gundê Bengî axa jî talan kirin û jin û zarowên wî birçî û tazî hiştin.

Xelkê mala Bengî axa êdî nikarî bûn di cihê xwe, di gundê pêştyên xwe de bi minin.

Dêya wan, jinikeke jêhatî, zarowên xwe da bû hev û guhasti bû bajarekî biçûk, li cihêkî welê ko tukeyî ew nas ne dikirin.

Dê ji sibê heta êvarê di mala xelkê de

dixebiti, bişev gore diristin û dîsan kara wê bi koteki têra debara wan dikir. Lê diviya bû ko çend pere ji bidîn alikî û ji bona xwendina Gefo bicivînin.

Ma Bengî axa ne wesandi bû ko bila Gefo bixwîne, mezin bibe, evdina bav û welatîyên xwe veke û di rêya felata welatê xwe de bixebite.

Ji xwendinê re dirhav diviya bû.

Dê xwe dişidand, hêj zêde dixebiti, lê tiştêk bi ser de nedixist.

Ji bona aninciha wesiyeta mêrê xwe qerara xwe da û her du keçên xwe êxistin xebatê.

Di wî bajari de mehfûr çêdikirin. Keçik di wextê xweşiyê de bi çêkirina mehfûran mijûl dibûn, pê dileyistin. Ji lewra gelek ne ajot ji her duwan re xebat hate ditin. Hero sibehî xelkê mala Bengî axa kar dibûn û her yek bi alikî ve diçû. Dê mala xelkê, keçik tevnê û lawik dibistanê.

*
**

Gelek ne borî zivistana welatê jorin bi ser de hat.

Cilên wan tenik û kevn bûn, li wan sar bû, Zizê çend caran nexweş ket.

Lê diviya bû liber her tiştî rawestin û bixebitin, da ko wesiyeta Bengî axa li erdê mehêlin û bînin cih.

Keti bûn çileyê zivistanê. Dihat bihistin, filan duhî bi şev bi rê ve qufiliye.

Kûçe û kolanên bajêr bi berfê dagirti bûn. Çend ban ji giraniya berfê hilweşiya bûn.

Tevna ko Rindê û Zizê li ser dixebitin

di holkê de vegrti bû. Banê holê qulêr û pipokên kulekên wê şikestî bûn.

Rojkê her du xweh liber tar û powên-tevnê rûnişti, hepo lêdixistin. Her du jî, jî sermayê direcifin, dranên wan dirikrikîn, gumikên Zizê qerisî bûn, hepo jî destê wê ket û du hêstirên germ di ser hinarikên wê re çûn. Nema dikari bû li her êşa sermayê bisekine. Bi dengê xwe ê ziz gote Rindê :

— Rindê, xwehê! ma êdî ne bes e? Tu nabîni ko em her du jî qufiline. De rabe em herin mal, bikevin nav cilan û canên xwe bigerminin.

Rindê zû da pê hesiya bû, lê xwe berder ne dikir. Dîsan jî nefsa xwe re bû xweyî, ne da ber sistiyê, tenê xweha xwe da himbêza xwe, guvaşt û maç kir.

*
**

Rindê jî Zizê bi du salan mezintir bû. Lê di wê çaxê de ev du sal hing pênc salan hêja bûn. Rindê jî dêya xwe bêtir pê mijûl dibû û ew bi xwedî dikir.

Zizê hêdî, hêdî digirî lê nedinalî. Rindê destên xweha xwe di nav yêu xwe de diguvaştin û dixebitî ko wan germ bike. Piştî gavekê xweha xwe rûnand rex xwe û jê re got :

— Ma Zizê tu nîzanî ko xebata me jî bona Gefo ye. Ji bona xwendina Gefo ye.

— Belê Rindê çawan nîzanim, welê ne bûwa kengê dêya me em rêdikirin xebatê.

— Ne xwe çire digirî?

— Tu nabîni êdî nagirim, lê tişteke heye, ma dinya tev ne zivistan e, bihar û havîna wê jî heye. Bila Gefo li havîné bixwîne û li zivistanê em tevda li mal rûnin ma nabe?

ÿbe Zizê, lê bavê me wesandiyê ko bila Gefo zana bibe, bizane rêzika dinyayê bigerîne. Ji bona wê ji xwendina havinê têr naqe, divêt li zivistanê ji bixwinê, da ko zana bibe.

—Ma çire Rindê, ewende bixwinê. Bila bi qasî kekê me Zinar bixwinê ne bes e? Zana bûn jî, ji bona çî?

—Ji bona welêt Zizê. Heke kekê me Zinar qenc xwendi bûwa roja ko eskerê kurdan bi ser Diyarbekrê de girti bûn ne dihişt ko esker bibin çend bir û herin bajarên din û di dora Diyarbekrê de kêr bibin. Lê bi êrişekê Diyarbekir distand û mesele safî dikir. Dibêjin ko vê xeberê dijminan bi xwe gotiye Te niho seh kir

—Belê, Gefo bixwinê û welêt

—Û welêt xelas bike, welat bi xebata mirovên xwenda xelas dibe.

—Ko xelas bû, dê bibe çî?

—Dê bibe bi serê xwe.

—Ko bû bi serê xwe?

*
**

Serhosteyê ko yekî tirk bû li wan daborî, galî, û gote wan: « yinemi lakirdi kurd piçleri..»

Keçikan bi tirkî nizanî bûn. Lê ji awayê gotina wî seh dikirin ko xeberan dike wan. Keçikên din ko di holê de dixebitin bajarî bûn û hemîyan kêr û zêde bi tirkî dizanî bûn û pê xwe diparastin.

Tenê Rindê û Zizê, ko bi tirkî nizanî bûn diketin ber çavên serhoste. Serhoste digot: « Dîsan galgal ne! pîncên kurd..»

Ev ne cara pêşîn bû. Lê Rindê û Zizê nikari bûn hin bibin. Her car wek cara pêşîn li ber diketin. Lê deng ne dikirin. Dêya

wan ji wan re goti bû, xwe ragirin, deng mekin, heta ko em bigehin miradê xwe, Gefo bidin xwendin.

* *
*

Ko serhoste dûr ket, Rindê gotina xwe pêş ve ajot:

—Ko Kurdistan bi serê xwe bû, hingê her tiştên welatê me, ji me dibin. Ev serhoste ji ji kurdan tête bijartin û pirsra kurd ne wek iro pirsra dijûnê lê pirsra pesnê dibe. Ne tenê serhoste, lê ji hakimana heta paleyan hemî, ji me, ji miletê me dibin. Wê gavê ev zmanê ko em pê daxêvin û li me şêrin e di her derê de tête gotin û bihistin. Îro em di zîvariyê de ne, malên me ji destê me hatine standin. Çire? — Ji ber ko em kurd in û dewleta kurdan nîne.

Bavên me, brayên me, pismamên me bi dar ve kirin. Hemî ji bêxweyîtiyê. Lê gava ko em bûne biserxwe, hingê kurdanî ji me re heqê jiyînê dide. Ji bona stendina wî heqê ji me re brayên xwenda divên.

Welatê me xweyîyê zarowên xwenda bûwa heta niho, bi serê xwe dibû û bav û brayên me ne dihatin kuştin, em ji ne diketin vi halî, serhoste ji xeber nedida me. Niho ket serê te ko ez û tu em dixebitin, da ko yekî ji wan mirovan bixweyî bikin. Ew ji brayê me ê biçik Gefo ye.

* *
*

Zîzê dengê xwe birî bû. Ne digirî, ne ji tiştê digot. Dest avêti bû hepawê xwe û dixebiti. Hepawê xwe wer dişuxiland ko tiliyên wê ji gunikên xwe qey agir vedimistin.

Tenê di vegerê de qewiti li Rindê kirî
bû ko ji dêya xwe re tiştêki nebêjit.

* *
*

Sibetir dinya hêj sartir bû, Rindê û
Zizê çû bûn xebata xwe. Heta hingûrê jî
xebiti bûn.

Gava vegeriyan hatin mal û rojanîya
xwe dan dêya xwe, dè dit ko Zizê wê rojê
ji xweha xwe qemariyek û niv bêfir anî bû.
Berê jê kêmîr diani. Dê ecebmayî ma. Ji
Zizê pirsî. Zizê got:

— Dadê heta niho min rind nizanî bû
em çire dixebitin. Rindê qenc da min seh
kirin û ket serê min û iro min ji Zizê (150)
girê bêtir girêdan.

— Zizê ji te re çî got?

— Jê bipirse dadê, ez wek wê nizanîm
rind bibêjim.

Rindê û Gefo jî, xwe gihandi bûn
wan. Rindê dest bi gotinê kir lê nikari
bû biqedîne, çavên wê hêstir dikirin, dè
jî digirî.

Di guhekî mezêlê de pişt xencera Bengî
axa hilawistî bû. Jû pêve di destên wan de
tu tiştê wî ne ma bû.

Jî xwe re kiri bûn adet, di demên
tengî û ziziyê de ew ziyaret dikirin.

Her çaran berên xwe dan xencerê û
ketin himbêzên hev.

Celadet Ali Bedir-Xan

Bingehîna Zmanê Kurdî

—1—

Bingehîna zmanekî, ji me re rêzikên wî zmanî dide zanîn.

Bingehîna zmanê kurdî, ji me re rêzikên zmanê me dide zanîn û me hinê rastaxaftin, rastxwendin û rastnivîsandina zmanê kurdî dike.

Tinê em mirov, dikarin raman û daxwazên xwe bi zmanê bidin zanîn.

Em raman û daxwazên xwe, an bi gotin an bi nivîsandinê didin zanîn.

Zmanê gotinê bi dangan çêdibe, zmanê nivîsandinê bi tîpan çêdibe. Her tîp, ji me re dengê nîşan dide. Deng an tîp digehinhev û ji vê gihandinhevê bêje derdikeve.

Bêje:

Bêje gotineke xweymana ye, wek: çav, enî, rez, dest, pez, rovi, qelem, mirov.

Hevok:

Hevok, çend bêje ne ko ji me re, raman an daxwazeke timam dide zanîn, wek:

Îro dinya germ e. Şêr dehbe ye. Ez kurd im. Kurdistan welatê me ye.

Elfabêya kurdî: Elfabêya kurdî ji sih û du tîpan hevedudanî ye.

a b c ç d e ê f g h i î j k l m n o

p q r s ş t u ú v w x ÿ y z

Tîp du texlît in: Hûr û gir. Tîpên jorîn ên hûr in; tîpên jêrîn ên gir in:

A B C Ç D E Ê F G H I Î J K L M N O

P Q R S Ş T U Ú V W X ÿ Y Z

Dengdêr û dengdar: Tîp di dengdarîyê de du texlît in, dengdêr û dengdar. Dengdêr ev tîp e ko dixwedeng e û dengê wê, bi serê xwe derdikeve û dengê dengdaran derdixîne, û didêre. Dengdar ew tîp e ko dixwedeng e, lêbelê dengê wê bi serê xwe û bê arikariya dengdêrê dernakeve.

Di zmanê kurdî de heşt dengdêr hene:

a e ê i î u ù o

Dengdêr jî du texlît in, kin û drêj.

Dengdêrên kin: (e i u) ne.

Dengdêrên drêj: (a î ê û o) ne.

Kit: Me goti bû, bêje gotineke xwey mana ye, herwekî: hesp, mal, derî, kar, keçik, mêr, dar, xwarin, avêtin, mirøv.

Bêje ji kitan hevedudani ye. Kit pariyeke ji bêjeyekê ye ko bi derbekê de ji dev derdikeve. Herwekî di bêjeya mirøv de du kit hene: Mi-rov. Ji bo bilêvkirina vê bêjeyê divê em devê xwe (ezman û lêvên xwe) du car bilivînin; carek ji bo derêxistina dengên

(mi) û carekî din ji bo derêxistina dengên (rov). Me sehkirîye ko di bêjêya mi-rov de du kit hene (mi-rov); gelo çend deng û çend tip hene? Ezê bihejmêrim: (m-1,i-2,r-3,o-4,v-5.) Ji hejmartina min tê zanîn ko di bêjêya mirov de pênc deng û pênc tip hene.

Navok: Navok navê mirovekî, cihekî an tiştêkî ye. Wek Temo, Dêrik, mast.

Navokên Cihê û Gî

Navok du texlît in: Navokên cihê û navokên gî. Navên mirov û cihan, wek Temo, Hevind, Sinem, Ferat, Agirî, Diyar-Bekr, Paris, navokên cihê ne.

Navên tiştan, wek qelem, hesp, ga, mast, xanî, dû, cil, dest, navokên gî ne.

Tîpên destpêkî ên navokên cihê û hevokan bi tîpên gir tèn nivîsandin.

Zayend:

Zayend ji me re mêtî û meytîya navokan dide zanîn. Gava em çêlek dibêjin, dizanin ko zayenda wî navokî, mê ye; heke em ga dibêjin dizanin ko zayenda wî nêr e.

Navokên bêzayend:

Hin navok hene ko bê zayend in, ji wan re navokên bêzayend tê gotin. Herwekî heval. Em dikarin, ko heval mêt e, hevalê min; ko mê yanî jin e hevala min bibêjin. Ango heval mê jî û

nêr jî dibe, yanî bêzayend e. Lê ez tucar nikarim gunda min bibêjim; ji ber kogund bêjeyeke bi zayend e, zayenda wê jî nêr e yanî divê ez her gundê min bibêjim

Hejmar: Yekîni û pirîni:

Heke navok ji me re tiştêkî, mirovekî an cihekî dide zanîn ev navok di yekîniyê de ye. Wek: mirov qelem, ga, bizin, zozan, zevî.

Heke navok ji me re du tişt, du mirov, du çih an bêtir dide zanîn, ev navok di pirîniyê de ye.

Wek: brayên min, qelemên Temo, zozanên Kurdistanê.

Brayên, qelemên, zozanên, di pirîniyê de ne, ji ber ko gava ez brayên min dibêjim, ji gotina min, bê şik tê seh kirin ko ji yekî zeydetir brayên min hene.

Rengda:

Rengda ew bêje ye ko ji me re çilobûn û çawabûna navokan dide zanîn. Kengê ez hesp dibêjim, her kes seh dike mirada min çi ye, lê hê nizanin û heye ko ji xwe bipirsin, gelo ew hesp ciwan e an pîre, bilind e an nizm e, boz e, kumeyt e, şê ye, qule ye an qemer e?

Ev bêjeyên hanê hemî; ciwan, pîr, bilind, nizm, boz, kumeyt, şê, qule, qe-

mer, rengda ne, ji lew re dikarin,
çilobûn û çawabûna hespî bidîn
zanîn.

Gava ez dibêjim, ev hesp ciwan,
bilind û kumeyt e; guhdarê min zûka
reng û awayê hespî, çilobûn û çawabû-
na wî seh dike û dizane ko ew hesp
ne pîr e, ciwan e, ne nizm e, bilind e,
ne şê an boz e, lêbelê kumeyt e,

-Dêwan-

Dêwan gundeke ji gundên mirdêsan; di
pišta wî de bi navê «Çiyayê dêwanê» çiyak
heye; çiqas ko ne pîrî mezin e jî bi şikef-
tên kûr, qefayên bilind, qeftişên teng, rêl û
deviyên pîr û gur û nemaze bi zuxrê di pişt
de, ji dora aliyên xwe re bi nav û nas e. Di
çirokên xelkê bineci ên kevn de dibêjin:
Dêwan berê bajarê «Qereman ê Qêtûl» bû.
Ew çiyayê Dêwanê ji cih û pêgera Dêwan
bû. Her gav di navbera Qereman û Dêwan
de şer bû, heya ko Qurmên hem û qir kirin.
Li ser şerên wan çirokin hene ko bi mehan bê-
ji paşî nayê. Çiqas ko ev çirok gelekî kevnar
e û di gotinên wê de pîr, hindik zêdeyî
hene jî îro dinav goristanê Dêwanê de bi
derketina hestiyên çipên mirovan ên yek
metir, ji mere didin zanîn ko di berêde li
welatê me hin mirovên girstir hebûne ko ji
wan re Dêw hatine gotin. Lê di nav kurdan
de hebûna boke û mêrxasên wek Ristem,
Guhderz û Qurmên ew Dêwana nejiyandin
ê û welatê xwe jê filitandine. Pêşiyên me

ên ji xwe girstir û zeximtir di welatên xwe de ne dihiştin û diqewitandin. Lê em hinde ketine ko bi ên wek xwe re ji nikarine pev biçin.

Mafir ko em ji weke wan kurên gelê kurd in, divê bikaribin welatê xwe ji neqencan paqij bikin, an ne em nikarin bêjin ko em kurd in.

Oşman Sebrî

Di Dora Lihevxiştina Zmanan De

Gava Xwedê dinê afirand û ew ava kir, jê re intizam da. Ji lewre ko bê intizam tu tişt nagehe, nameşe, tucar nikare heta paşiyê bimiîne.

Her tiştên dinê di destên qanonên Xwedê de ne. Tu tişt nikare xwe ji fermanên qanonan dûr bêxe jê bifilite. Her tişt bindestê wê ye.

Intizam ji nizamê derdikive, û nizam ji qanonê.

Qanon ew tişt e ko, bisemt, birê, bicih û rast e. Xwe her car naguhêre, lisersekini ye, herwekî rabûye, welê ji pêş ve diçe, her tişt û awayên wê abadinin.

Qanon du texlît in. A pêşîn, ew e ko ji mêj ve, ji berî ve, ji ber Xwedê ve hatiye danîn, yanî danîyê wê Xwedê ye. A din ew e ko ji ser û mejîyê mirovan, ji hiş û jiyîna wan, ji dîrok û rêzikên wan têne pê. Ev qanonên ha qanonên civakî ne.

Di vê dinyayê de, zayîn û mirin, ciwanî û pîrî, rabûn û ketin, her tişt bi hikma qanonan çêdibin.

Bihar û havîn, payîz û zivistan, roj û şev, boş bûna bayî, barîna baranê, hatina berfê, hemî bi qanonên Xwedê dibin.

Tu kes li ser qanonên Xwedê ne xwey hikm e. Qanonên civakî li ser civat û milletan xwedan hikm in. Ev qanonên ha tèn gohartin, dikevin şiklekî din. Ji ber ko Xwedê bi guhartina

wan ferman kiriye. Bi vê gohartinê civat û mîletan pêş ve diçin, dikemilin.

Dîroka dinê raberê me dike ko gelek mîlet keti bûn dilîyê, bi sedan salan ve tê de mabûn. Pêşdetir bi xebat, bi canêri, bi zanîne ew mîletên ha, xwe ji dilîyê vekirin, ji bin nîrê bindestîyê rabûn, xwe aza kirin û bûn bi serê xwe.

Ma kî heye ko nizane; Xwedê hesin çire afirandîye? Xwedê ew afirandîye ji bona ko dil ne dikir tu mîlet, ne yek jî xulamîya mîletekî din bike.

Xwedê hesin afirand ji bona ko mîletên dil, pê qelem, tîfing û şûr çêkin û xwe ji bindestîyê ji nîrê dilîyê bifilitnin.

Heye ke mirov ji xwe bipirse, ma çiman Xwedê mîletan neyarên hev dike. Cuhaba vê pirsîyarîyê hêsanî ye:

Lewma ko ji qanonên Xwedê yek jî şer, qrên û pevçûn e. Xwedê dixwaze, ê xurt, ê baqil. ê zana, ê bikêrhatî di dinê de bimîne û hev-sarê wê bêxe destê xwe.

Her dema jiyîna me, her qeliqandina me, her gava xebata me şerek e.

Ne tinê em, çarwa û giya jî di şer lihev-xistinê de ne. Jiyîn û mayîna me tinê bi xebat û bi lihev-xistinê ye. Yê ko, xwe ji xebat û şerî dide paş dikeve çalê, dikeve gorina mirinê.

Zman jî wek her tişt li hev dixin, li hev hafina wan nîne, di şerî de ne, Ji ber ko her zman dil dike mezintir bibe hawir dorên xwe veke, bikeve lêvên nû, serên nû. Jû pêve zman dixwazin, zananên din bikuşin û bikevin şûna wan.

Dîroka dinê ji me re dide zanîn ko heta niho gelek zmanên dinê hatine kuştin. Ji wan zananan re « Zananên-mirî » dibêjin.

Pevçûn û lihev-xistina zmanan ker û bédeng e.

Belê, ev şer, bédeng e, bê top û tîfing, bê balafir û mitrilyoz e. Lê belê hikmê wî ji her şerî bêtir, mezintir û xirabtir e.

Di şerê zmanan de, rihê zmanan tèn standin, xurtîya dil û canên wan tèn şkênandin û pêta heyîna wan tê vekuştin.

Zmanên ko li hev dixin, dest bi kuştina pirsên hev dikin. Dil dikin, herçend heye ewçend bikevin hindurê zmanên din, tê de cih bibin, hêdfî, hêdfî bikevin kûrîyê wî zmanî û di pêşîyê de çarnikarên wî bigirin, ewî jî him û rîknên wî hilveşînin û ser xirbeyê wî binyaneke nû ava bikin û tê de, di nav wê avahiya nûjen de bibirûskin.

Herçend zmanê me ne keti bû ji bin vê tehlukayê, heke em miqate nebin dê bikeve.

Berî ewilî gelek pirsên biyanî hene ko ketiye nav zmanê me. Gelek Kurd zmanê xwe ji bîr kirine, pê nikarin bixwînin û binvîsînin. Ev hal dawîya lihevîstana zmanan e.

Ma zmanê me ne spehî ye? Ma Kurd xwendin û nivîsandînin nizanin? Ma ji bo ber tîstî nav û pîrseke kurdî nîne?

Çawan nîne !!.

Belê heye. Lê belê zmanê me di lihevîstina zmanan de hinek kêrî kiriye.

Gelek kurd hene, ji zarên xwe re pirsînen biyanî têkil dikin. Heçî holê dikin xwe davêjin bin hikma zmanên biyanîyan.

Kurd halê şerî rind dizanin. Dijmin bi derbekê perîşan nabe. Di lihevîstina zimanan de jî holê ye.

Her pîrs kozîkek e û her pîrsa ko em pê emel nakin ji zmanê me dikeve û wînda dibe, li şûna wê pîrseke biyanî tê û dikeve dewsê welê kozîkek ji destê me diçe. Bi pêşveçûna vî halî kozîk yek bi yek ji destê me dertên û paşê, bi tevayî em şargeha xwe wînda dikin. Yanî zmanê me wek miroveki brîndar; nexweş dikeve, sist dibe û dimire .

Vêca ji bona vejandina zmanê me divêt ko Kurd hemî, gava diaxêvin, an dinivîsinin, bala xwe bidin û pirsên ne kurdî tevî zimanê xwe nekin .

Bi vî hawayî, zmanê me pirsên xwe ên jibîrkirî an windabûyî ji nû ve peyda dike. Ji milê din jî pîrsên nû dizê û halo zemanê me vedigere ser xurtiya xwe a pêşîn.

Miletêkî dil ko zmanê xwe wînda ne kiriyê

wek girtiyek e ko mifta zindana xwe bi xwe re hilaniye.

Zmanê me gelek kevn e, zmanekî dewlemend, spehî û fireh e; lê em zmanê xwe rind nizanin. Me ew hêj nas ne kiriye. Berî her tişî divêt em hinê zmanê xwe bibin da ko bikarin wî nas bikin û bidin naskirin.

«Ev meywe eger ne abdar e.

«Kurdmançî ye, ev qeder li kar e.»

Du Dengbêj

Di wextê kevn de qesreke bilind û xemilandî hebû. Rewşa wê diket ser kulilk û mêrgên deştan, hetanî avên çem û robaran.

Çarnikarên qesrê bi bexçeyên têr reng û têr bihn, bi gul û kulilkan girtî bûn.

Ew bexçe wek taceke zivir û zêrîn bû û qesr di nêv de wek rûyekî şêrîn û tirijtav dibiriqî.

Ji şehderewan û qulteynan avên zelal û bikef xwe hildavêtin û bilind dibûn bal ezmanan ve, wek keskesoran reng didan û dilop, dilop mîna mirariyan diketin ser lêva gula sor, ser pora sosina zer û ser çavê xence-liskî ê reş de.

Di wê qesrê de miroveki zalim rûdinişt.

Ewî zalimî ew qesr ne bi xurtiya xwe girti bû.

Lê Kurdistanê ew wek mêvanekî ezimandi bû nik xwe. Kurdistanê got:

—Ev misilman e, brayê me ye, nav beyna me de çî ferq heye, bila qesra me a mezintir û spehîtir jê re bit û emê bindestiya wî bikin.

Ew zalim, di wê qesrê de, li ser texteki bilind û zêrîn û bi ebanos û hestiyê fil

xemlandî rûniştî bû, girtin û berdan di destê wî de bû. Ew xira û ser xwe çû bû.

Her fikra wî bêbextî, her awira wî ern, her gotina wî xirabî û her nivisandina wî bixwîn bû.

Rojekî du dengbêjên siwar diçûn bal qesra wî ve, yekî ji wan bi ceyindik û temeriyên zer ciwan ê din bi porên spi pir bû. Ê pir ji ciwanî re digot:

—Kurê min, stranên me ên spehî û xwêş bine bira xwe, zexmî û xurtiya xwe, stranên me ên bi ken û girin û bi şahî û şin dane serhev, dengê xwe ê zirav û melûl hêdi-hêdi, berde, em diçûn qesra ko tê de zalimê me, xedarê milletê me rûniştiye, divê em îro dilê wî ê hişk û polayi binermijînin.

Zalim bi hevalbendên xwe ve di diwanxaneyê de civiya bûn.

Zalim ser textî rûniştî bû wek ewrekî reş, teniştî wî de jina wî Sînemxan jineke kurd, mîna gulê geş.

Dengbêjan dane ji derî ve, ditin diwanxaneke bi xeml û rawş, ji zilaman teji, lê bêdeng hatin pêşberê textî sekinin.

Çavên biern û kînên komê ketin li ser ruyê dengbêjan, tinê du çavên delal wek du stêran li wan kenî.

Ê pir dest û tiliyên xwe ên spi û zirav ser tîlên sazê ve anî, ê ciwan bi dengê melûl û şewitî destpê kir.

Straneke spehî û bêhevrî bû, straneke delal û şîrin.

Ji bihar û havînê, ji dilketî û dezgîranê, ji şahî û şinê distiran, ji her tiştê ko dilî nerm, hiştî bilind dike, ji her tiştê ko can

pê dikeve, divêsihe an brîndar dibe û dişewite û sing pê dikelişe.

Dengbêjê pîr bi dengêki qebe û giran li dengê dengbêjê ciwan ê zirav û melûl vedigerand.

Wek strana paşin dest bi strana welatê Kurdistanê kirin û dağ û brînên wi yek bi yek hildan.

Stran qediya, Sinemxanê ji singa xwe gulek vekir û avêt bal dengbêjan ve. Entiya zalimî qermiji, rûyê wi têkre çû, ji çavên wi agir dibari, da ber qîra û ji dengbêjan re got:

— Ji jinên min di destê min de tinê ev ma, di vî welatî de we her tişt bi jehr kir, niho hon dest jin û canê min ji dikin, hiş û dilê millet ket destê we, xelk ji bo navê kurditiyê dest ji jiyina xwe berdidin, xwe bi mirinê ve girêdidin!...

Zalim ji cihê xwe rabû, şûrek danî dengbêjê ciwan û ew şûr di kezêb û piştê wi re derket; xwîneke germ û sor ser singa wi de heriki.

Bêdeng her du dengbêj ji diwanxanê derketin. Du hêstir ji çavên Sinemxanê rejihan û wek du mirariyan ketin li ser tiliyên wê ên zirav û nerm.

Dengbêjê pîr hevalê xwe ê ciwan bir û ji qesrê derketin. Bexçeyî de rengê xortî zer bû, cendekê wi recifî ket erdê û mir.

Wê demê dengbêjê pîr destên xwe ên bixwîn raberi ezmanan kir û got:

— Qesra bêbext, paşiya te şewat, hilweşandin û xirabî be. Ji rewş û xemla te bila sih ji ne mine, kulilkên bexçeyên te bila êdî nehişkivin... Bûka biharê tucar

izikî te nebit, ji bêriya bihn û reng, xweşî
û geşiyê bimire, vemire! Bila navê te winda
bibe, xirbeyê te ji ne mîne.

Himên xirbeyên te, di singa welatê Kur-
distanê a spehî û delal de, wek brineke her
bimîne, şer û ezabên esaretê bine pêş çavên
Kurdistanê. Dengbêj got, Xwedê bihist.

Ev çend sal in herroj berek ji diwarên
wê qesrê dikeve, dikin nakin pêkve nacebire.

Ji mirovên kê m re

— Bi Zerdest ve —

Jiyin kaniyeke xwestinê ye, lê di wan
deran de ko mirovên kê m digel paqijan
vedixwin, kani bijehr in,

Ez hej her tiştên paqij dikim, lê nika-
rim devê mirovên kê m û tihniya peyayên pîs
bibînim. Wan bi kêmayiyên xwe ava zelal
jehrdar kir.

Gava wan navê xeyalên xwe ên pîs
kirin xwestek û armanç axaftin ji jehrdar bû.

Wekê wan dilên xwe ên şil û şeylo
didin ser agiri, agir bêkêf dibe, dikeve reşiyê
û dû dike. Eql û hiş ji xwe şayiya biriqan-
dinê dixin dûr û dikevin tariyê.

Hin peyayên ko ji jiyinê xwe dane
paş, ew tinê ji mirovên kê m xwe dûr dixistin.

Lewra ko ew ne dixwestin kani û agir
bi wan re par bikin.

Hin ên din ko ketine çolê û bi heywa-
nên kovi ezabê tihniyê dikişandin, ne dixwes-
tin bi heştirvanên pîs li keviya kaniyekê
rûnin. Carna ji xwe re dipirsim;

Ma jiyîn hewcedarî mirovên kêm û peyayên pis e??

Camêrin wek teyrok û badevê hatin û pê li qirika peyayan kirin. Ewan dil dikirin devên kortalên pis û bêserm bigirin.

Brao!! Ma dilxwaza te ne aveke paqij û avije û kaniyeke zelal e? Hingi xwe bilind bike, di bilindayîyê de kaniyeke zelal û pak heye, di dora wê de mirovên pis û peyayên kêm rûnanin. Di wê de agir, bireng e, dî nake, bi pêteke sor diçirise.

Brayê min!! Dizanim ko tu pê kaniyekê digerî. Havîna dilê te wê honikayîyê dixwaze.

Were, di wê de, bêdengîyeke nerm heye, ew bilindayî hêlin û welatê me ye.

Em hêlina xwe li ser dara paşîyê ava bikin. Eylo bi nikilên xwe ji me re dê zad binin. Belê, em tu caran destên xwe dirêji xwarina ko mirovên kêm û peyayên piş jê dixwin nakin. Ewê destên xwe ên bêserm dirêji xwarina me bikin û pê dev û zmanên xwe bişewitînin.

Emê wek eylo, wek berf û çîyan di rex bayê xurt de, bijîn. Emê carekê wek bayekî zor bi mirovên pis û peyayên kêm bikevin û bihna wan bigirin.

Brayê min!! li dijminên xwe re bike şîretan, bila ber bi bayî ve tif ne kin.

Mêrê Min Di Şerî De Ye

Di welatî de şerekî xurt, serxwera-
bûneke mezin çê dibû. Mîr û axa, eşîr
û gundi, jin û keç hemî dixebitî.

Ji çiyayên bilind, ji zozanên çele-
ng, dengê şerî û stranên welatî dihatin.

*
**

Di pala çiyayê Herekolê de, di gun-
dekî ava û xweşik de, xelkê gund
dreqisîn.

Roj, hêdi-hêdi di gencîneya rona-
hîya xwe de vedimirî.

Ewr di nav rengên sor û heşîn, al
û kesk de dibezîn û diketin himbêzên
hev.

*
**

Îşev şeva daweta Zîn û Temo ye.
Zîn û Temo îro deh sal in, bi zen-
cîra hêvîne, bi hev re girêdayî ne.

Sibe Temo here daweta welatî, da-
weta mêr û camêran, egîdên kurdan.

*
**

Sibe zû saet şeş e. Blûr û zirne bi
çil xortên kurd dimeşin. Temo di nav
wan de ye. Temo cem delala xwe, diz-
girtîya xwe, jina xwe tinê şevêkê maye.

Serê wî giran e, dilê wî dişewite.
Ew dilê hêvîna xwe ye.

*
**

Şeve, şeveke tarî. Bakî sar û xurt
tê, berf û baran bi hev re dikevin. Di
nav zinar û rêlan de ba difîkîne. Dengê
wî kûvî ye.

Temo tîfinga xwe dide hevalê xwe,

bê Zîna xwe nikare, rêya xaniyê xwe digire. Di paş wî re, dengê tifingan û hêdî-hêdî guregurên topan vedimirin.

* *
*

Ezman bi stêran tijî ye, berf û baran sekinîne, ba westiyaye, bes ji dûr ve, ewrekî reş dilive.

Li derîyê Zînê didin. Zin ji hundir dipirse. Dengê mêrê wê tê:

—Zînê ... veke ... ez im ... Temo ... mêrê .. te .. Zin derî vedike, ji Temo re mêze dike.. bi çavekî sar û tehl lê dinêre û jê re dibêje:

—Mêrê min Temo !! bi welatîyên xwe ve di şerî de ye û derî digire.

Nivîsevan

Destpêka zivistanê bê reng û tam e, ji lewre dema werihan û mirinê ye. Rojên cûn, ezmanên bê roj, şevên reş çiqas ne xweş in.

Bayê kûvî liba dibe, silî kûr û sar e.

Ewrên giran û tari di ezmanan de digerin, sihên wan dikevin dilên mirovan û dilên wan tehl dibin.

Qey nexweştyek ji xewê radibe û li dorra dinyayê de digere.

Di paizê de sistiya jinê, zayîn û mirin dikevin pêhev û insan ji xwe re dipirse:

—Ma ez ji kû hatim û diçim kû?

Jiyîn çi ye? Ev hatin û çûyîn ji bo çi?

Rojeke ji rojan dilê Iblis teng bû,

ji xwere got: Ezê herim goristanê yeki ji mirîyan ji xewa wî hişyar bikim û pê re baxêvim û wek gotina xwe kir û çû goristanê û ser tirba nivîsevanekî sekinî û ban wî kir û got:

— Ho! guh bide min! ji cihê xwe rabe! ji gorinê dengêki qebe lê vegerand û got:— ji bo çi ezê ji tirba xwe rabim?

— Divê tu ji tirba xwe rabi!

— No ez ji tirba xwe ranabim!

— Çima nabêji tu ki yî?

— Tu min nas diki?

— Walîyê tirko?

— Ha... ha... ha.. no... ez ne ew im.

— Ma tu ne komandarê eskerî yî?— No.. no. te di san seh ne kir.— Ma tu kî yî bibêje...

— Ez Iblîs im.

— Ko wisa ye, baş e, baş e, zûka tîm.

Kêl ji cihê xwe qeliqi, axê xwe vekir û hêdi-hêdi cendekê zelamî ê hestî ango qel-taxê wî ji erdê derket. Iblîs jê re got:

— Roja te xweş be. Nivîsevanî lê vegerand: Ez nikarim selava te li te vegerînim.

Mirî gelek nîzm digot û dengê wî ecêb bû, qey du hestî hev digemirandin. Iblîs got:

Li qisûra min mêze meke, min ne diviya-bû, ez selavan li te bikim.

— Xem nîne... lê dixwazim bizanim, te çima ban min kir?

— Min banê te kir, min ji xwe re digot, emê herin bigerin!

— Çak e... ger ji hewa ne hevqas spehî ye.

— Tu ji sermayê natirsî?—No. bi xwedê ez natirsim.. Min di jîna xwe de gelek serma hilanî.

— Belê .. niho tê bîrî min, te serma hila-

ni, ne sax keti û wisan miri. Her du li teniştê hev bi rê ve diçûn.

Baraneke hûr dibarî û bayek dihat li hestiyên ser û perasûyên nivisevanî re derbaz dibû ko êdi dilek tê de nedilivi. Ji kortikên çavên nivisevanî roniyêke heşin derdiket, diket erdê û rêya Iblis ronak dikir.

Nivisevanî ji Iblisi pirs kir?

— Em diçin bajêr!

— Ko dixwazi serseran, keyfa te tê?

— Çawan nayê?!

— Ma di bajêr de çi heye ko nizikî dile te ye.

— Mirov.

— Çima?

— Çi bêjim... ez çiças ji bo wan xebitî me. Iblis dikenî û kêfa wî dihat û digot:

— Insanê reben! — Hem reben, hem bextiyar Iblis milê xwe diçeliqand. Ji goristanê derketi bûn, li her pèyên wan de rêyêke pehu xwe drêj dikir, di her du rexên rê de, avahiyên mezin bûbûn rêz. Rê tari bû, ronîya fanosêa rê hindik bûn wê kêmaniyê, kêmanîya ronîya dinê êşkere dikir. Iblis dîsan pîrskir.. — De bêje.. di gorinê de tu çawanî, tu çawan li xwe dihesî.

— Niha ko ez tê de hin bûme, ne xirab e, rahet û bêdeng e, lê dizanî despêkê de giran û gelek dişwar bû. Wî kerê girêdayî ko tabûta min bismar kiri bû, bismarek li mêjiyê min de ji kuta bû. Dizanim ko ne tiştîki giran e, lê ez pê gelek aciz dibûm.

Min ji xwe re digot ew bi qesdi wilo çê bû, min bi eql û mêjiyê xwe işên pîr zelaman xirab dikir, dixwestin mêjiyê min ji xirab bikin, û paşê kurm peyda bûn, ew ji

tşek bû. Ez hêdi hêdi dixwarim. . gelek hêdi. Iblis digot: Gotina te ye.. wisa dixwin, ma çi dixwazi; ew goştê tehl û wek zirav ji zû naye xwarin. —Lê dizanî cendekê min ji ne tiştik bû, goştê wî gelek kêmbû!

—Tirk ji goştê wê zeydetir hez dikin ne holê ye? —Belê. gotina te ye, ma çawa nizanîm, ew goştê me û gundê me û hertiştê me hemî bi hev re zû dixwin! —Zivistanê de gorin çawa ye, hîni ye? —Belê.. ne bê hîni ye, lê mirov lê fêr dibe. Lê hek rastiyê dixwazi ez ji hemî tiştan zeydetir ji wan ehmeqan aciz dibim ko tên û di nêv tîrban de digerin û ser tîrba min de radiwestin.

Lê dizanî ez nizanîm ji kî wextî ve ez mirî me.. êdî wextî ye seh nakim.

—Ev çar sal in tu di axê de yî nîzik e bibin pênc —Holê ye? Di vê navbirê de, sê zelam hatin li ser tîrba min rawestan, yekî ji wan navê min xwend û digot naveki wisa min tucar ne bihistiye Nik dilê min di vê gorinê de kes veşartî nîne. Çawa bibêjim dilê min gelek aciz bû. Ez çend salan ji bo welatê xwe xebitîme, piştî vê xebatê yek tê ser tîrba min û dibêje: Min navê vi zelamî tuca- ran ne bihistiye û ji gotina wî derdikeve ko ez di gorna xwe de ne veşartim. Ma tiştên wisa tên kişandin? Ê din navê min nas dikir lê wî jî digot ko min xulamîtiya tirko kiriye bila cihê min bibe dogeh. Yê paşî digot ew çiqas bêaqîl bû, jina xwe ji bo serxwebûna Kurdistanê xelas kir.. Her tengiyê de ma û wisan bê pere mir, kitêbên wî niho di gund û bajarên Kurdistanê de tên xwendin, herkes hej wî dike lê mirî ji pesnên xelkê û ji hejkirina wan bê bay e. Diviya bû jina xwe

di xweşiyê de biborine. Wextê ko ketin nav bajêr de, Iblîs guhdarî ya dengekî kir û jî nivîsevanî re got: Bibihîse! Nivîsevanî guh da û bihîst. Şagirtên dibistanê yek jî şîhrên wî distiran, pê gelek dilxweş bû û disa dest meşê kirin. Xelk li ber kitêbxaneyên mezîm kom bû bûn, ketin nav wan de û nivîsevanî dit ko yek jî kitêbên wî bi tipên ziv û zêr çapkiri peşberê xelkê de ye, xelk bi çavên geş lê dinêrin û tipên kitêba wî wek stêran diteyisin. Gava Iblîs şahîya wî dit pê dilxweş bû û jêre got: — Dixwazî em herin dûrtir? Nivîsevanî got: — No .. naxwazim, dixwazim bizivrim ser tirba xwe; min dit ko jî bo min mirin nine. Vegera xwe de disa dibihîst ko zaroyên Kurdistanê şîhrên wî dixwendin.

Edebiyata Welatî

Edebiyata welatî, ew edebiyat e ko jî jiyîna miletî, jî hiş, dil, dirok çîrçîrok stran û lajeyên wî hiltêt.

Kaniya wî, dilê milet, hiş û jiyîna wî ye.

Tinê ev edebiyat e ko germ, rengin, bibihî û xwedan ronahî ye.

Ji vê edebiyatê, dengê blûr û dilanê, stranên çiyê, zizîya hêvin û hejkirinê bi tep-tepa dilan ve tîn bilîstin.

Piraniya miletan pirçar vê rastiyê seh ne dikirin, li ber ne diketin.

Li ewropayê, miletin hebûn ko hej zmanên xwe ne dikirin. Zmanên xwe biçik, teng, nespêhî û nehêja diditin.

Ev hal di welatên rojhelatê de jî dihat dîtîn.

Herwekî di nav kurdan de, heçî mirovên zana radibûn kitêbên xwe ne bi zmanê kurdî lê bi zmanê biyaniyan dinivisandin.

Piştî xebata sedan salan, di welatên Ewropa û rojhelatê de hate seh kirin ko ev rê dernakeve û ev awa naçe serî.

Çiko millet ji wan kitêban re guh ne dida û xebata wan mirovan berxurdar ne dibûn. Ber vê yekê ev mirovên la vegeyriyan ser zmanên xwe. Vêca xebata wan zûka berên xwe dan û millet pey edebiyata wan çû.

Bi vi awayî, di nav wan milletan de edebiyateke geş û zendî çar bû.

Êdî her kesê ko bi xwendinê di zanî zmanê wan seh dikir û kitêbên wan dixwend.

Ji xwe welê jî diviya bû.

Ji ber ko jî nivisandin û belavkirina kitêban qesd ew e ko hiş û fikrên qenc bibekevin nav xelkî, di dil û serên wan de cih bigirin. Ji mesela zmanî pêve meseleke din jî heye.

Herwekî nas e, fikr û his di dora zmanî de xwe digelînin hev, û her zman fikr û hisên xwe û awayê gotina xwe bi xwe re hildigre û ew pê re diguhêzin û pey zmanên xwe dikevin. Bi vi awayî digel zmanî, fikr û hisên biyaniyan jî tên dikevin nav me, di dil û hisê me de cih digirin, û rû û gonê me ên manewî diguhêrinin, di heşifinin.

Paşî vê gotinê, qesda me, awayê edebiyata me jî xwe têt seh kirin û ew rêya ko em dixwazin tê re herin bi xwe vedibe û dikeve pêşiya me. Vêca divêt ko em bi zmanê dê û bavên xwe, bi zmanê şîrin û delal, bi zmanê kurdî, bi kurdiya xwerû binivîsinin û fikr û hişên xwe jî çîrok û stranên kurdî

bigirin. Ji xwe Ehmedê-Xanî berî sêsed salî vê rêyê ji me re vekirî bû. Lê heyf paşyên wî pê ve ne çûn.

Xanî kitêba xwe bi kurdmancî nivisandî bû û fikr û hişên wê ji çirçirokeke kurdi, ji Memê-Alanî girti bû. Xanî xurtiya zmanê xwe hêj wê gavê hesiya bû û ji wan re ko pê ne dinivisandin bi beyta jêrîn dixwest spehîtiya zmanê kurdi bide zanin

«Safî şemirand vexwar durdî

«Manendi - derî lisani - kurdi»

Êdin çax e, ko emî bidin pey Xanî,

Roviyê Xapînok

Roviyekî defek kir stoyê xwe, li ber kuna xwe sekini, li dafa xwe dixist û di got: «Xebereke mezin .. Daweteke giran ... Proniviseke ecêb... Lîskê mişkan ... Şerê kwi-san ... Stranê şalûlan ... Rabin! Rabin!; Vê rasthatiya zengin û rengin wînda mekin, werin ... werin ... (ding û ding ... ding û ding...) Derbasbûna mirîşk û kewan belaş e, rabin... rabin...»

Kewek bi ferûçkeke mirîşkan xwe li deng girtin û hatin. Kew ji ferûçkê re got: —Were em derbasî vê dawetê bibin, ji bo ko bê pere ye. Ga va derbas bûn, rovi got, de werin, werin, ez we bixwim. Hon ketin dava min .. kew û ferûçkê dest bi girî kirin û li ber rovi geriyan, gotin : Apê rovi di me bi buhûre. Rovi got: De iro xem nake, taştê û şiva min heye, ezê sibehê we bixwim û rovi kevirêk danî ber kuna xwe û çû gerê..

Kew û ferûçkê bi nikulên kevir wergerandin, derketin û revîyan. Vê car ferûçkê ji kewî re got: êdî nema em tèn xapandin...

Qedri Can

DELALIYA ZAROWAN

Binve xweşiya dil û du çavan,
Dadê ji tere hero, nighban,
Da zû tu mezin bibî Bedir-Xan,
Binve kezeba min binve lo! lo!

Hişyar mebe, niho ne qenc e,
Landik ji te re bizane qenc e,
Bê xew me be paşiya wê renc e
Binve kezeba min binve lo! lo!

Xweşhal î wekî kevok û berxan
Fekrandina te melek ji heyran,
Pak e neseba te dadê qurban,
Binve kezeba min binve lo! lo!

Dewra felekê li ser me kin e,
Bextê me reş e, kezab birin e;
Mesken ji me re niho nivîn e,
Binve kezeba min binve lo! lo!

Ne mal û ne saxî û ne rahet,
Talan kirine hemî ji mihnet;
Dişwar e gelek belayê xûrbet,
Binve kezeba min binve lo! lo!

Çerxa felekê wekî nesîm e,
Ho nabe xwedê gelek rehîm e,
Roja xweşiyê dibit kerîm e,
Binve kezeba min binve lo! lo!

Hewqas tu mebêje ev çî hal e,
Bê sebr mebe welê menale,
Ewn û kerema Xwedê heval e,
Binve kezeba min binve lo! lo!

Emîn Ali Bedir-Xan

Welat, Welatîni û Al

Welat erdê bav û kalikên me ye. Welat ew dere ko, pêşiyên me li wê rabûne, ji bona avahiya wê xebitîne û li wê mirine.

Welat ew diyar e ko, em têde sekîne û rojekê di nav axên wî de dê bêne veşartin. Xelkê welatekî, welatîyên hev in. Bori, hal û dawîya wan bi hev re girêdayî ne.

Zmanê wan, girêdana wan, her hal û lebtên wan mîna hev in. Pêşiyên wan li rex hev û du rahûn, rûniştin û mirine.

Welatî bi qenciya hev şa dibin, li ber xirabiya hev dikevin. Şin û şahînetê wan yek in.

Xelkê welatekî brayên hev, pîsmamên hev in. Her gav bi hev re, dest bi dest, ji bona xweşî, avahî û azahiya welatê xwe dixebitin. Kar û armanca wan yek in. Ji bona welatê xwe can û malên xwe didin der, xwîna xwe bêperwa dirijînin.

Herê dixebitin ko welatê wan mekewit bin destên mîletên din.

Lê mîletin hene ko welatê wan, bi awakî, ketiye bin destên neyar û dijminan. Wek welatê mîletê me; welatê Kurdistanê.

Ev mîletên ha ji bona rizgariya we-

latê xwe dixebitin. Xebala wan ev e:

Rojekê berê ro. biyaniyan ji welatê xwe derînin û mîna milletên din biserxwe bibin, di nav hev de bi xweşî, û bi qencî bijîn.

Her kes hejî welatê xwe, hejî welatîyên xwe dike. Hejkirina welêt di dilê me de hêvîneke mezin û bilind e. Em pê xurt, zexin û canfeda ne. Jê re welatîni dibêjin. Welatîni di hundirê me de agirekî miqedes e. Pêta wî agirî ji me re her tiştên welêt dide hej kirin. Ji lewre, di ber çavên me de ax, deşt, dar, çiya û kevirên welatê me ji yên welatên din spehîtir, xweştir û şerîntir in.

* *
*

Her millet xweyîyê alekê ye. Al nîşana millet û welêt e.

Tevayîya heyîna miletan di ala wan de civiyaye. Al namûs, rûmet û bextê miletan e,

Zarowên her milletî ji bona bilindi û biqedirbûna ala xwe, bêperwa xwe didin kuştin.

Ala her milletî jê re bihaye. Di cejn û şehînetan de qesr, seray, xanî û kûçeyan pê dixemilînin, di ber wê re diborin, slavan lê dikin, wê maç dikin. datînin ser serê xwe.

Alên miletên biserxwe, di ser kelat û bajarên wan re li pêl dibin, di rêveçûna leşkerî de divekin pêşiyê.

Lê alên miletên dil, wek ya miletê me, ji her derê biderkirî, lihevtewandî, li ser dilê zarowên wan de hilandî ne.

Miletên dil dixebitin, xwîna xwe dirijênin ko biyanîyan ji welatên xwe biqewirînin û alên xwe li ser kelat û bajarên xwe ji nû ve daçikînin.

Ala her miletî bi çend rengan e û bi şikleki din e.

Ala kurdan ji jor ber bi jêr ve, ser hev, sor, spî û kesk e, di nava wê de roj diçirise.

Divêt zarowên Kurdistanê bixebitin û vê rojê hilînin, ber bi ezmanê Kurdistanê ve bilind bikin, li wê bibrûskînin, welatê xwe ser avahiya xwe a pêşîn vegerînin û di bin tava wê de biserxwe û bi kamiranî bijîn.

Celadet Alî Bedir-Xan

ÇARINËN XEYAM

Veşartiyên pêşiyê ne tu dizanî û ne ez
Ev tîpê kewsele ne tu dixwinî û ne ez
Gotina min û te di paş perdeyê de ne
Ko perde ket ne tu dimîni û ne ez

Nivîna axê de raketîyan dibînim
Di bin erdê de veşartîyan dibînim
Çendan li deşta neyîne mêze dikim
Nehatîyan û çûyîyan dibînim

Dinê ji jîna me a peritî awirek e
Ceyhûn ji hêstirên me ên xwîn avek e
Dojeh ji cefayên me ên bêtişê çirîskêk e
Bihuşt ji dema dilxweşiya me bihnek e

Ewên ko dorhatiyên zanîne bûn
Û bi berhevkirina zanîne xetirekên civatan bûn
Ji wê şeva tarî rê derneexistin
Çêrokek gotin û ketin xewê

Bê vîna min ez anîme heyîne
Jînê ji heyranîya min pêve tiştêk zeyde ne kir
Bi zorê çûn û me seh nekir çî bû
Ji vê hatin û mayîn û çûyin mîraz

Piyana teji a rengê xwe girti
Şkênandina wê serxweşek çawe babet dibîne
Hevqas ser û ran û kef û destên delal
Bi hevîna kê gihane hev bi erna kê şikestin

Vexwarina şerabê û şabûnî ayîna min e
Destkişandina ji kufr û dîn dinê min e
Min ji bûka dinê re got-qelenê te çî ye
Go: dilê te ê şa qelenê min e

Di çerxa dinêya bê binî de
Bi dilxweşî vexwe şerabê dem bi cewr e
Ko nob giha dema te ax meke
Ev piyanek e ko henîyan re didin fir kirin bi dor

Ev rojêke xweş e hewa re germ e ne sar
Ewri toz şuşt ji lamên gul û dar
Bilbil bi zmanê xwe ji gula zer re got
Rabe dema vexwarina şerbê ye digel yar

Ji hatin û çûna me kar çî ye
Berê hêviya jina me li kû ye
Di çerxa canî de çend mirovên pak
Şewitîn û ax bûn ma dû li kû ye

Gayek ezmanî de ye navê wî Perwîn
Yekî din di bin erdê de xwey nivîn
Wek kûrbînan çavê hişyariyê veke
Jêr û jora du gayan garanê keran bibîn

Heyf strana ciwanî çikihaye
Ev bihara şahiyê êdî nemaye
Ew çûka cejna ko navê wê ciwanî bû
Hawar çawan hat û kengê firiyaye

Şerabê bide destê min dilê min tih e
Ev jina bêbext direve wêk bihn e
Rabe şahiya dil xewna şevan e
Rabe agirê ciwanîyê av e yek bihn e

Dinê de xwestekên te sergirtin ma dawî çî ye
Te nameya jinê gî xwend ma dawî çî ye
Bibêj te çawan xwest welê sed sal mayî
Bibêj sed salên di ji biminî ma dawî çî ye

Em gî dilketî ne û şerabperest in
Di kavilî de rûniştine serxweş û mest in
Ji spehîti û kirêtiyê wehm û xiyalan dest kişand
Ji me hiş mexwaz em gî şerab bi dest in

Gulrûyê piyan û şerbikê şerabê bigire
Pê lêva avê û mêrg û çîmenan bigere
Ev feleka bêbext zehf rûheyvan
Dike sed car şerbik û sed car piyan

Ev dinê ko çend roj bû pêgehê me
Ji xemê pêve hiç ne bû destgehê me
Wey li me pîrseke me jî hel ne bû
Çûn û hezar bêrî man di cergê me

Rûroj rabe û were ji bo xatirê me
Hel ke mişkilekê wek daxwaza dilê me
Şerbikeke şerabê bine de em vexwin
Ji pêş dena ko şerbikan çêbikin ji axa me

Eya ko bijartîya cihan î ji min re
Delaltir î ji can û çavan ji min re
Rûrojê ji canî şerintir hiç nîne
Tu sed car ji canî şerintir î ji min re

Dinê de berê dara rastiya kûr ne giha
Lew di wê rê de hemî ne rênazan
Her kesî destê xwe bi çiqleki sist girtîye
Îro wek sibe sibe wek roja pêşîn e bizan

Wey ji wey dili re ko tê de agir nîne
Ji bo delaleke rûroj ne dil ketî û dîn e
Roja ko bêşerab te ji xwe borandî
Ev e rûja jînê a windatir bê jîn e

Em îro dilketî dîwane û mest in
Îro dêra spehîyan de mey perest in
Ji heyîna xwe yekcar dûrketî ne tev
U di mihraba elestê de dest best in

Meyger kesera min bilindawaz bû
Serxweşîya min hêbend û bêgaz bû
Bi porên spî serxweş im ji şeraba te
Bihara dilê min ciwan û saz bû

Tira ecel re ma heye sipêr
Hiç e lûleperîya zîv û zêr
Çendan li dinê re mêze dikim
Qencî qenc e hew mayî bêkêr

Jinê de pesna şerabê lêvzîna min e
Xeynê şerabê tu tişt ne dilxwaza min e
Mela ko seydayê tê hiş e xweş be
Seydayê te bizan feqehê min e

Madam çûyîn bê guman e ma bûn ji bo çî
Xaçerêya timayê de westabûn ji bo çî
Herwekî mayîn tune ne bû û nabe
Birkirina çûyîné û dilxweşbûn ji bo çî

Spêde ye rabe ho gewherê naz
Nerm nerm şerabê vexwe bi nay û saz
Ên di xewê de veşartî ne zanîn
Ji ên borî kes venagere çûn bê awaz

Meyger binêre min dil ji teşqeieyan vala ye
Şêr hemî çûn niho daristan vala ye
Her şev piyana ezmên kefên şerabê diavêt
Îrû ko noba me ye piyan vala ye.

Lêva avê digel piyan şerab û meyger
Bihuşta min û te ye delal ew der
Dest ji gofina bihuşt û dogehê bişo
Ma kî çû dogehê û hat ji bihuşta zer

Bide şeraba lalereng û ronak
Bikşîn ji qirika misîni xwîna wî a çak
Çiko îro ji şerabê pêve
Ne ma destekî delal û pak

Piyana te de yaqûta rohn heye ho meyger
Dilê min wek yaqûtê geş ke ho meyger
Piyala teji bide destê min ho meyger
Da bi wê canê xwe vejînim ho meyger

Bide şeraba reng-gulbiroj ho meyger
Ji keserê can hat ser lêvê ho meyger
Da ko bêhiş bikevim û baz bidim
ji hişî û dinê ho meyger

Berî ko xem şevrabûnê bike
Ferman ke delalê şeraba sor binin
Tu ne ew zêr î ho jîrê mezin
Ko ji axê wedigerînin ji nûve tînin

Dixwazim tişteki ji te re bêjim
Bi du tîpên gewherin bo te bêjim
Bi hevîna te ezê bikevim erdê
Bi hevîna te ezê jê hilkevîm

Duh ber meyxaneyê re derbaz bûm bê hiş û mest
U min pîrek serxweş dît misîn bi dest
Min ji pîr re got ma tu ji Xwedê şerm nakî ho
Go kerem ji Xwedê ye de here şerabê vexwe lo

Rasthatineke Ecêb

Li Bexdaê hevaleki min hebû; ew jî mina min çerçî bû. Ez û ew em qederekî bi hev re man, paşê vegeyîyam Şamê. Li karekî geriyam, min ne dît. Rojekê min rojnameyek Misrê dixwend, ev xebera ha ket ber çavê min: «Baxçeyê tebayê Misrê paleyeki xebatkar divê, werin ha gerînde..»

Gelekî kêfxweş bûm, hema li tirênê siwar bûm û min berê xwe da Misrê; derbasî baxçe bûm, gerînde derket pêşîya min, li min mêzekir û got: «Ji rûyê te xuya dike ko tu ê xweş bikarî textlîte lîskê meymûnê bikî..» Ez ecêbmayî mam ko çî bibêjim, wê gavê gerînd got :

«Meymûneke me hebû, çend roj berê çû rehetê. Me diviya bû meymûneke din pêda bikin. Em nikarin dewsa wî vala bihêlin, tu dixwazî çermê rehetiyê li xwe bikî û bikevî şûna wê, roja te bi dinarkî?» Min got «Herê!» û bes. Min çermê meymûnê li xwe kir û car carna lîskê wê textlît di kir. Min xwe bi ben digirt û radipelikim û min xwe carna çeng fikir cihê dûr. Careke destê min sist bû, jî ben şemîti û ketim xwar. Min dît ko şêrekî gir li hemberî min e. Ji tîrsa ziravê min qetîya, canê min lerizî, ez tîrsiyam ko şêr min perçe bike û bixwe.

Şêr nêzikî min bû û destê xwe bi dilovanî danî ser milê min û got: «Ez jî mina te çerçiyek bûm..» û xwe jî çermê xwe kişand, min dît ko hevalê min ê Bexda ye..

Pirsên Min û Mir Kamiran

Gote min Mirê Kamiran
Ev elfabêya di hanan
Heye kê m û zêdeyê wan

Ez—Tu zanî zmanê kurdi
Du hezar sal in bê xweyî
Ma bi carek têtê ci

Mir—Ev pirs rast e û spehî ye
Lê ev isûlekê ilmî ye
Divê qenc bê te ci ye

Ez—Lihevâtina zmanek
Pir zehmet e bi carek
Jê re divê zema nek

Mir—Hema di wextê me hat
Divê em bikin pir xebat
Dijminên me bibin mat

Ez—Matbûna neyaran bi zanin e
Dibistan û xwendina me tinine
Ji bo me çêke û zû pêk bine

Mir—Pêkanin bi zanin û xet e
Xwendina wi bi mîlet e
Divê hon pir bikin xîrete

Ez—Ev çend sal in mîlet raza ye
Dest û pê ji ber xwe berdaye
Hişyarbûn li mirovê zana ye

Mir—Pir tev medin bixêrtir e
Kin bibirin çêtir e
Ders ji me re ferztir e
Evdirehman Eliyê Yûnis Sasûnî

Li Goristanek Amedê

Îşev ji hemû şevan pirtir bihna min teng bûbû, dîsan derdê min serî bi derxistibû. Şaxên mor li kula min a devbernixûn diyar bûn. Tajan û tivanca, ji dil xwe dirêji kilox dikir Teziyên sar ji binê ligan heya qotê serî diçûn. Qefsing li min teng bûbû û têra dil ne dikir. Wekî nexweşê ko ta li serî dide, min dixwest cilên xwe biçirînim. Xwidaneke sar û zeliqok bi eniya min keti bû. Min li derdê xwe kiri bû der, lê mikûna wî tine bû. . Kela gihana welêt.. kela gihana welêt ..

Min da xwe û ez rabûm — navbera mala me û derya du sed gav hebû — berve derya diçûm.

[Her gav çiqas ko ev kel li min radibûn ez diçûm ber Derya, ji ber ko derdên min û wî bi hev diman, ko timî bi pêl e, hewiniya min pê dihat.] Hêdi-hêdi diçûm, gumîna pêlên derya, dengên wirwirokan û zarîna teyrekî şevê di zik hev de wek lorika diyan li ber dergûşê bi canê min şadibûn Dilê min fireh û xweş bû, lê kela min pirtir radibûn. Li min wilo qewimî bû ko, pèyên min pir caran nedigihan erdê Çengên min radibûn, wê gavê min fira teyran dixwazandin. Bi şîna Yezdanê gewre ba ket binçengên min û firiyam.

Firiyam lê ne wek teyran û balefiran, wek Melekan difiriyam. Bi wê çûyîné di satekê de min dikaribû di ser hemû dinê re derbas bûma. Cihê ez biçûmayê nîzink bû, di bihnekê de Felestîn, Şerqîlerden, Sûriye,

derbaskir û di tala Serê kaniyê re li sinorê welêt raperim. Di navbera Mêrdin û Wêranşehrê re xwe gihande ser Diyarbêkrê. Gava ez gihame Diyarbêkrê li hêla derê çiyên tirîjek nûrê weka keskesorê, lê stûr bi ber çavên min ket. Çavên min lê deliyan, hineki ez wir mat mam, paşê min xwe lê girt û çûm. Gava gihêştîme tirîja nûrê weka pîropirokên ko per dişewitin ez di jor da hatime xwar û ketim.

Hin êvar zû bû, cihê ko ez ketî li pêş rawesteka balafirên Tirko bû, leşkerên Tirko di serhêl û binhêla min re derbas dibûn. Ez di cihê xwe de mam, piştî demeki dinê qirîya û ker bû, her kes nivîst, tinê dengêki bi şîn ji Dicle dihat. Sereki min dor aliyên xwe çav kir, li neyaran nişan nema bû. Hin tirîja nûrê bi hemdê xwe şewl didan Ji ber ko du mamên min jî di wi erdî de veşarti bûn, min dizanibû ko kîjan şêr li wir radizê, Şêx Seidê kal !!.

Hidi-hidi min xwe gihande tirijê, vekar zimanê min hatibû girtin êdî min nizanibû ko çi bêjim. Sereki min û dil li berhevda kar bi min nedibûn, û nikaribû du pirsan bi cih bikim. Wilo dest best berê min li tirijê û rawestiya bûm. Bistekê bi şûnde ziman hebekî bi gerket û min got:

— Hê keha qewmiyeta min Şêx Seidê kal: te... te zîncira diliya qewmê min bi zexmiya dil, piraniya zanîn û rastiya xwe qetand. Weka şêrê ko di qefesê de bi derkeve. Ev qewmê ko çar sed û hinde sal in; xwe jî bir kiri bû, xwe wînda kiri bû, bê nav û bê zanîn ma bû, keti bû xewa mirinê; di wê xewê de, ew şêr, te hişyar kir. Neyarê ko

dixwest me, navê me û zimanê me, ji dinê hilîne, te di destê wî de lêda û şikand. Ji roja ko te serî daniye û vir de, kijan kurd çî bike û li Kurdistanê çî bibê hemû kirên te ne. Çima ko bingehê wî xanî te veda û himê wî te dani. Heya ko dinê hebe ew kesên ko di bin navê kurd û kurdîtiyê de bijin minetdarên kir û qenciya te ne. çiko ji wê rojê û vir de bavê kurdîtiyê ê paşin tu yî û dê her tu bi.

Bende ji minetdarên te kurdekî biçûk û bêkêr e. Ji ber ko Yezdan dilê min wek dilên brayên min ên kurd zexm çê ne kiriye ji tiştên biçûk û mezin zû diêşe. Diêşe lê ne, êşek nexweşi, êşek evîni... Giş dibê agir agireki wilo ko cenabê Zerdest li bê teşe bûna wî vedicîniqe .. Can û cendek li min peritandîye bihnekê nikarim bê xem rawestim, giş şewat, sotin, jan, tajan, tir û tivanc in.

Hê qencê Xwedê! qesda min; ditina welêt, ev erdê ko ji şêr û lehengan tiji ziyaret kirin û ji bo vê jana di dilê xwe de ji dermanek ji cenabê we xwastin bû. Lê vê tirijê perên min sotin û ketime xar, ev im ka tu ji min re çî dibêji?

Tu deng çê ne bû. Hat bira min ko hê nizanin, dinê qiriye û giş nivistin e, ji lewre tu cihabê nadin. Disa min kire zarî:

— Hê gewretirê qewmê min? tu bi kesera dilên van şehîdên li nik xwe û bi kula dilê şehîdên kelha Xwey dikî ko cihabek wekî daxwaza min bidî...

Disa weka berê dinê ker... tû deng çê ne bû. Cardin bi dengêkî zîz lalijim:

— Hê şehîdê gewre û himê heyîna kurdîtiyê tu bi evîna xebata şehîdên kir û Seyd

xan û Eli-Can diki ko min hinde bê fernekî, an ez ne hêjayî vê daxwazê me?!

Dîsan tu tişt bi der neket. Êdi mecalamin û xwe ragirtinê ne ma bû. Firqata girî ketibû qirika min, bi hêl û dengê xwe min kire gazi û zari.

—Hê hişyarkirê qewmê min! Tu bi mêrani ya di dilê Îhsan u Ferzende û bi goşa Birho diki ko evqas min kiz û şerpeze neki. Cihabek... du pirs... dilxweşiyek, çi dibe... ma ez jî ne kurd im?

Bi bihîstina her sê navên dawiyê di rohelatê tirijê de derîki mezin ji erdê vebû. û yekî serê xwe tê de biderxist, çi binhêrim ko Uzêr axayê silopî ye. Min ew nasi, lê wi ez ne nasim. Holê dest bi axaftinê kir:

—Bira! ji bo Xwedê hinde meke qirin û zarin. Îşev civîna mezin heye ko nikari werî nik me. Ma tu ji rêya Xwedê ketiye ko holê dikiye gazi?! Hin pir dirêj biki emê xeberê bidin melean dûje nizikî me ye dê çend zebaniyan bişmin û bi agir bera te din û li nav çava te bidin heya dimiri... lê te gunehe, rameweste u here mala xwe.

Di ramana derbaz bûna nav goristanê de ezi serhişk bûm, ji lewre min holê lêvegerand:

—Hey lo pepûko! tu ji agir ditirsi ma agir çi bimin dike?... Agirê ko Xwedê xistî dilê min heke berdim bila dûje jê bitirse ko ew dê bê zebanî bimîne. Ji wê bi şûnde dixwazim bêm civîna mezin bibînim û şolê min heye.

Li ser van pirsan axê berê xwe da jêr, çend pirs gotin û vegeerî ser min û got:

—Ma kesî te ê civakî li vir heye; heya.

ko bikaribi werî diyarê civîné?

—Erê axa heke ew jî wek min ne sêser bin du mamên min li vira ne. Şukri û Nûri ên mirdêsi, jî latina min agah bike bila destûra min bigirin da ko werim nik we.—Ma tu min nas nakî? mal ava hinde ein di çala Amedê de man, niha ez rasta te hatim, tu xwe li min digiri û li min radibi?!.

—Gava me hevdu di bû hê tu sipe bûyi ji lewre min tu ne nasi. Li qusûrê menhêre, tu ne biyani, dikari werî. Bira! ez dergehvanê civîna mezin im. Ji êvar de wilo emir dabûn, ji bo wê min hinde tu kiz kirî, de keremke were.

Ez çûm, Uzêr axa ez himbêz kirin û daxistime jêr. Çi binhêrim, wira jî cihanek, lê cihaneke geş û ava... Rê, avahi, tevger tiştêki ji heşan der bû. He kariba ji stêrkên ezmên pirtir bûn. Berî her tiştî min pirsar şûna civîné kir. Gote min:

—Divê, li ser rêzika me, tu mamê xwe bibini û kartekê bide te da ko bikari herî diyarê civîné.

Min pirsar mamê xwe Şukri kir got:

—Ne di nava civîné de ye. Niha li mal hat, pirsar Hesên Xêrî kir û daket ber Dicle.

Gazî xortekî kir u bi min re şand. Uzêr axa ma li ber derî. Ez bi xort re daketim ber Dicle, mamê min destmêj digirt. Gava çav li min ket, hat ez himbêz kirim û dilê xwe li min xweş kir. Destûra xort dayê, xort çû. Min pirsî

—Mamo! ma vira ne buhişt e?

—Na vira qada xebata welêt e. Dixwazi te bişnim nik apê te, here li buhiştê şehîdan hêreke.

— Mamo te zimanê xwe yek car guhar-tiye. Ez ditirsim ko tu hîn li ser zaravayê welêt bi. Lê dinhêrim peyva te tikûz e.

— Erê kurê min; heya du salan berê em her kes li ser zaravayê welatê xwe daxiftin. Lê pêrar ko Turko Şêx Esedê Hevlêri bi darve kirin, hat cinariya me bi teptepa camêr civatek zanisti hate pê, niho li ser ziman dixebitin, ji lewre hebekî peyva me çake.

— Serekê civata zanisti ki ye?

— Serek Şêx Esed efendi ye, nivîsevan Saliî begê Hênê ye û duwanzde ji lebatên wê he ne. Ev bû salek bi pêkanîna ferehenga mezin mijûl dibin.

— Ma ji bo çî we Ehmedê Xanî nekir serekê civata zanisti?

— Ehmedê xanî çavdarê tevayîya xebatên zanisti ye

— Tu zani mamo! Turko zimanê me rakiriye.

— Erê, beri çarde rojan min di hişyariyê de xwendî bû.

— Ma tu rojnameyên we hene?

— Bi navê Hişyariyê rojnameke meya siyasi heye.

Ew ji bo salek bi camêriya Fuad beg hate pê Fuad beg gerinendeyê berpirsiyar e, Kemal fewzi gerinendeyê çapxanê ye, Hesen Xêri nivîsevan u Hecî Exti xebergihan e.

— Piraniya we dimoqratin an aristoqratin?

— Ji rojnamevanan pêve hemû aristoqratin. Her yekî hucetek di paşilê de ye wek navmalekê.

— Mamo! Uzêr axa gote min civîna

mezin heye. Min divê tu min bibî diyarê civinî ez bibinim,

— Kurê min! ez bi xwe naçim civinê, heke dixwazî kartekê bidime te, here.

— Ji bo çi naçî civinê?

— Lawê min vê derê melivîne, pirsên rast tehl in, dema tiştek bê rê dibe ê kirî ki be rasterê didime rûyan û giliyê wan ji bi sernivekê dikim. Tu bi xwe dizanî bihna min ji teng e û xwe ranagirim, ji ber vê dilê hemû hevalan li min dimîne. Ji lewre ye ko bûn heft sal cereke tinê çûme civîna mezin.

Kurê min! gene tu welê neki. Her gav li ser axaftina welatê xwe were ditin.

— Wey sed cari xwezi bi dilê te mamê! qe-ne heft sal in ko tu carê ketiye civinê. Bi serê te, ko di van heft salan de min hê diyarê civinê neditiye, Weka pirçêmkê min berê xwe rûçikand, hemû yan pirsên min ên tal ditin, bi çav li min hez dikin lê bi dil.. Hê min diyarê tu civînan neditiye, Çi ko dizanin parêza devê min nîve û li cem me ji çavgirtin heye ji lewre... De bila ew derda bîmine di cihê xwe de, he min bibe diyarê civîna mezin û carekê li tevgera we binherim.

Mamê min da pêşiyê û em bi rê ketin. Qesreke pir mezin hate pêş me, bi min re got: — Ev Qesra civata zanistî ye. Me xwe gihandê nuh ava kiribûn. Hinde mezin bû ko bê hemd «Yêldiz» tanîn bîra mirov. Ez ecêbmayî bû bûm, gelo tu bê Qesra civîna mezin çawan bû? Em gihane derê Qesra zanistî mamê min got:

— Kurê min! dizanî (Hişyarî) li vir biderdikeve?

— Ez beni ma niho vekirîye?

— Erê vekirî ye, dixwazî em biçin Fuad beg û hevalan serekî bibînin!

Min dilkirina xwe nişan da. Bi asansorê em hilkişin qorê yanzdehan, çapxane li wir bû. Xortekî dimil li ber derê çapxanê rawesti bû, mamê min pirsra began kir, wî got:

— Hesên Xerî beg bi navê rojnamê çûye guhdariya civîna mezin, begên mayî li vir in.

Mamê min li pêş û ez li dû em ketin nava çapxanê. Diktor Fuad bendek dinivisand. Di dema dest guvaştinê de çavê min pê ket sernivisa wê « Cendekê bê serî, destê çone » bû. Kenal fewzî jî hêjmara Hawarê ya hevdehan bi dest de bû « Tola karwên » dixwend. Min pirsra Hecî Extî kir gotin: Çûye welêt jî me re xeberan bîne. Piştî dil û xatiran Diktor got:

— Malava qet hûn bi ser me de nayên. Divê hûn yekcaran li halê me bipirsîn û hinek jî bi mal werin cem me.

— Evê bi ser we de hatim û bi mal jî Birho bi malbata xwe ve, Şêx Evdirehman, birek xortên kir, Seyd-Xan, Elî Can, Tewfiq Axa bi hinde hevalên xwe ve ne hatin?!

— Erê hûn hatin lê ne wek daxaza me. Tu bê cih û war mayî, hinga em ketin bîra te. Ev mêrxasên han jî ne ko holê bihatana... Diviya bû serên wan mêrxasan têketana himê bingehê welêt û cendekên wan bihatana vir. Gava hatin serê wan pêre bû. Diyare ko li dest bê kêriya wê ew şêrana mirin û xêra wan jî negiha welêt. He, Tewfiq axa hinde gilîyê we bi sernîvekê kirî ye, heke te bibînin ditirsim pirsên gelekî sar bidin rûyê te.

— Ji xwe min ji dil heye ko biçim
diyarê civîna mezin. Çi gotinê bêjin min, ez
ji dê welê bêjim hevalan. Ma ji derbeder
bûnê pêve heye?! Xwedê dihebîni Hawaran
kî ji were tine?

— Hecî Extî tine. Dixwazi tu ji jimarek
Hişyarî bere ji hevalan re.

— Zor spasî dikim. Gelekî minêkarim ko
yekê bibînim û bibim.

Li ser niçandina Dîktor kemal Fewzî
bi nav çapxanê de çû, tu ne ma Hişyarîyek
di dest da û hat. Xwerû, bi tipên nûh bi der-
xistibûn, heşt rûpel bûn. Dema giha destê
min, ev hevdeyên jêrîn bi ber çavên min
ketibûn.

Sed carî mixabin ji bona gewreyên kurdan
Bo malê dinê gaca ol û namûsê berdî
Sed carî mixabin ji bona şêxên terîqan
Giş bûne pepûk ketine bin awir û zîqan
Sed carî mixabin ji bona zanayên bê kêr
Hinde serî danîn e, Tirko mizgeft kirin dêr
Sed carî mixabin ji bona xortên minewer
Çav dan e xulamîya neyaran bûne bê per
Sed carî mixabin ji bona civîna bê deng
Diyar e li nik wan ne mane tu şêr û leheng
Sed carî mixabin ji bona axa welatî
Em xapiyan ko me sipart wanê ne kêrhatî
Sed carî şabaş û spasî li kir û derbend
Ko tê de rabûn Birho, Dawîd Îhsan û Ferzend

Bijîşkê Welêt

F u a d

Hin min dixwest bendek dudûyên din
ji bixwinim, ko min di destê, li milê min ket.
Ez vegerim u berê xwe dayê ko Melekek got:

— De rabe xortol! Şeweqê gewr kir. Divê
tu ji goristanê bi derkevi.

— Malava çi zû?! Hê niha hatim piçek karê min heye. Ezê iro ji li vir bim û şevê tê herim.

— Nabe, piştî şeweqê kî li vir bimîne, divê ew li dinê venegere, û em jî berpirsiyar dibin.

Ji bona rastiya melek min, li çavên hevалан nihêri, Kemal Fêwzî serê xwe hejand û got:

— Rast dibêje.

Min got:

— Ma cezayê mayîna min ne ew e ko tim li vir binînim? Ji xwe ez jî minêkarê wê yekê me.

Xwedê zane Melek pir xeyidî bû ko li min fikir lez û digot;

— De zûka rabe an ne ezê gazî ruhustîn bikim.

— De here lo!.. Ma tu min bi ruhustîn ditirsîni? û vegerîme ser Fuad:

— Bira! Bi yekîtiya Xwedê û kesera dilê we, ko ez ne minêkarê çuyîné me. Min divê li nik we binînim. Ne min civîna mezin dît û ne ji Şêx! Ma holê çuyîn dibe?

— Na bira! Mayîna te ne rast e... Ma li vir çi heye? Heke welat e, li dinê ye û xebat jî li wir e. Ji bona dîtina şêx û civîna mezin şeveke din were.

Hin pirs di devê me de bû ko, min dît melekê me hevalekî xwe daye pê xwe û hate pêş min.

— Heke naçî eve ruhustîn!..

Ji ber ko carê di navbera Barzan û Birekepran de min ruhustîn di bû ji min re nas bû.

— Here bavo here! Ruhustîn ji min re nas e, û ez ne ewên ko bi viridîqan bitirsim.

Herdu melean ji hev nihêrin û gotin:
— Bi rast serê vî hişk e, pirs pêde naçin,
divê ruhustîn bi xwe were;

û çûn. Kemal Fewzî gote min:

Te ne qenc kir tu yê çûbûna. Gava vana
gilî bikin ruhustîn dê were. Divê em li wir
bûna. Mayîna holê bê feyde çi jê tê?

Li ser bê madiya hevalan, êdî min ne
dixwest li wir bimînim. Hişyariya ko di destê
xwe de min pêça ko têxim berika xwe. Min
dit destekî mezin dirêjî ber devê min bû.
Min nasî destê ruhustîn bi xwe bû. Êdî
rawestîn bêkêr bû. Min destê xwe yê
ko Hişyarî tê de bê hcmd li destê ruhustîn
da û va hevda got:

Nadim ji te re bixşîne destê xwe ruhustîn!

Vi canê ko min gorî welêt kirye tu mestin..

Bi hilweşandina destê min re êşekê li
dilê min xuya kir. Min çayên xwe vekirin
ko li nîzika derya li ser mêrgên Ekayê
mêrgekê razayî me û min destê xwe
rastê di rex xwe de li kuçekî daye û xwina
germ jê tê. Hişyarî di destê min de tine bû.
Şeweqê hîn nuh gewr kiri bû..

Osman Sebri

TIFING û ŞEŞDERB

Sileh, şûr û xencer, tifing û şeşderb ji bo rûspîtîya mêra ye.

Lê gelek peya hene ko ne layiqê tifing û şeşderba ne, ji ber ko ew bi tifing û şeşderbên xwe an berberîya kurdan, an arîkarîya dijminên Kurdistanê dikin. Tifing û şeşderb ji bo parastina welêt e, ne ji bo kuştina bra û dost û hevala ye, ne ji bo kuştina hev e. Divê em biza-nin û tucar ji bîr nekin ko kurdekî çiqasî xerab jî bî, tim ji biyaniyekî zêdetir nîzikî me ye. Kêmanîya kurdekî hebe jî, divê em vê kêmanîyê jê re nekin eyb. Ew brayê me ye, ji xwîna

me ye, kêmanîya wî kêmanîya me ye, divê em arîkarîya wî bikin, wî ji wê tengayîyê xelas bikin.

Tinê wî kurdê ko bêbextîya welêt kiriye, heqê wî kuştine ji ber ko ew êdî kurd naye zanîn. Heta roja hukumeta Kurdistanê bê danîn, gerek tu kurd xerabîtiya kurdan neke.

Derdê hezar kurdî tê kişandin lê derdê biyanîkî nayê kişandin. Ew mêranî ko mêranîya xwe bi xwetî ye, ne tu mêranî ye. Mêranî bi neyarên biyanî re mêranî ye.

Azayî û Serbestîya Welêt

Ma ji bo miletekî ji azayî û serbestîya welêt hêjatir û spehîtir çi heye?

Jê çêtir rehma Xwedê ye.

Lêbelê azayî û serbestîya welêt, ne bi hêvîyên tiral, ne bi axaftinên pûç, ne bi paldan û rûniştinê dikeve dest.

Xwedê dibêje: rabe ez bi te re me. Bihayê azayî û serbestîyê; xebat, zanîn, qelem û xwendin, bext, mêranî û xwîna welatîyên hev e.

Miletek divê tu car, tu tiştî, ji azayî û serbestîya xwe hêjatir û spehîtir nas ne ke; jê çêtir nabîne. Divê ko millet di dema hewcebûnê de, dilopa xwîna xwe a pašîn jî, ji bo azayî û serbestîya welêt birijîne. Tinê milletên ko çavsorîyekî wiha li ser xwe digirin, nîrê dilî û bindestîyê ji xwe dûr têxin, dibin aza û serbest, di azayî û serbestîyê de dijîn.

Di dinyayê de qanûna miletan a bilindtir û rûmetgiran ev bû û îro jî ev e û her jî dê ev be.

Ji xebata rêya millet û welêt çêtir, spehîtir û biqedr û rûmettir tu xebat nîne. Jiyîna miletekî bê azayî û serbestî tamsar e, bê qedr û şeref e û ne hêja ye ko bimîne.

Dilopa jehra dilî û hêsîrîyê nabe

ko bikeve xwîna me, ko ket bi vê dilopê ne bi tenê xwîna me, lê belê xwîna zar û zêçên me û çêliyên me jehrdar dibe.

Ev dilopa jehrdar bi sistkirina xebatê di rêya miletî de û bi qebûlkirina nîrê hêsiriyê - bê desthilanînê - dikeve dilê me.

Kes nikare zora miletekî bibe ko bi zanîn û bext, bi mêranî û mêrxasî di rêya welatê xwe de xebatker, şerût û şerker e.

Xwîn giş xwîn e nabe av. Tu milet ji miletekî zeydetir nîne. Her milet axatîya welatê xwe dike û nabe ko destê xwe drêjî welatekî di bike.

Destên wiha divên bèn jê kirin. Heqê destdrêjahî jêkirin e.

Strana Xebatê

Jiyîna te ne xewnek e, tu feqîrtir an dewlemendtirê mirovan jî bibî; bizane ko di destên te de ji jiyîna te hêja û bilindtir tu tişt nîne.

Tu xweyîyê jiyîna xwe yî. Rojek dê bê ko tu ji xwe bipirsî:

Ez di jiyîna xwe de ji bo avahiya çî tiştî xebitîme û min çî pêk anîye?

Berî ko dema vê pirsê tê, çuhaba

wê bêxe destê xwe, bixebite wek stêr dixebitin, ji kirin û axaftinên te, divê ronahîyek hilavêje. Xwe melezîne lê her bixebite.

Xebata mirovekî, wek ava kanîyekê ye. Xebatên mirovan digihin hev wek avên kanîyan û ji kombûna wan şet û robarên mezin dizên

Rohelatê serbestiyê ronîya xwe dê bavêje ser vê avê û bi destê xwe lê bipelîne.

Ezman bê stêr nabe lê çavekî divê lê bigere. Guh nine ko nabihîse lê divê mirov ji bihîstinê hez bike, ji bihîstina tiştine rast û tal.

Bixebite heta ko şev bê, şev di pey me de ye, zûka dora me dê bigire. Ji xebatê mêrani, tiştine çeleng hêja û bilind hil tên. Hêvî rojhelatê xebatê ye û bicihanîna daxwazan roja wê ye.

Rastîya mezintir di vê dinyayê de ev e: Xebata xwe bizane û wê pêk bîne. Bixebite tu ê heval û destbrayan peyda bikî ko bi destên te bigirin û ji dil arîkarê te bibin.

Li dora xwe menêre û ji xwe me pirse; gelo mirovên din di xebatê de ne. Ronîya çavan kêr e, giran biha ye, wê erzan me ke, bi vê ronahîyê xebata xwe ronak bike.

Divê dilê te hêlîna rastiyên xurt

bibe, tu ê bibinî ko mirov pêda bibin
û hej ji vê rastîyê bikin.

Dilê xwe dane ser sidanê xebatê;
hesin li ser sidên dibe pola. Gava rasti
li ber te dibiriqê, çavê xwe tu car girê
me de, çirîsk û brûskên rastîyê weke
mirariyan dê bikevin ser xebata te.

Bi çavên geş binêre û bibêje; -
xebata şîrîn, rastîya delal, dem hebûn
ko hon li min giran û tal dihatin,
lê ez niho hevalbendê we me, tu heval
bi qasê we şîrîn û rast nînin.

Ketî bi xebatê radibe, heke îşkê
de zora te hatiye birin bixebite, tinê bi
xebatê tu ê tola xwe hilinî.

Xurtîya te di dil û destên te de ne.

Hêvi zevîyek e, xebat tov û çandi-
niyên wê ne.

Heqê te bi qasî xebata te ye, jê
ne zêdetir û ne jî kêmtir e. Bi dilxweşî
bixebite, di dema xebatê de weke roja
havîné ronak û germ be. Yê ko bi dil-
xweşî dixebite xwedîyê xebata xwe ye
lê yê ko bi dilsarî dixebite xulamê wê ye.

Camêr ji xwedîtiyê hez dîkin û
xwe ji xulamîtiyê dûr dixin. Herwekî
di rojhelatê de tirêjên rojê zora şevê
dibirin û dora dinyayê hêdî-hêdî ronahî
û rondar dîkin, wisa jî ronîya xebata
te zora tariyê dê bistîne, dora te ronak

bibe û bi vê ronîyê, rê û şehrêyên pêşketinê dê vebin.

Xwe melezîne lê her bixebite.

Xebata xwe bizane û wê pêk bîne.

Li dora xwe menêre û ji xwe mepirse:
Gelo mirovên din di xebatê de ne.

Xebata xwe bizane û wê pêk bîne.

Bingehîna Zmanê Kurdî

— 2 —

Pronav

Pronav ew bêjeyek e ko cihê navokî digire; wek: Hevind ne li mal e, (ew) di sùkê de ye. Di vê hevokê de bêjeya (ew) pronav e; ji ber ko cihê Hevind digire.

Heke me bigota, Hevind ne li mal e, Hevind di sùkê de ye, ev jî rast dibû, lê herwekî ducarkirina navekî, di hevokekê de ne ahengdar e, emê pronavekî wek ew, têxin cihê wî navi.

Ez, tu, em, hon, kî, kê, min,
te, wî, wê, me, hewe, hemî, ew,
pronav in.

Kirde û Pêwer

Herwekî me gotiye, hevok çend bêje ne ko ji me re, raman an daxwazeke temam dide zanin; wek, Temo çû.

Hevokek ji du biran pêk tê; kirde û pêwer, Kirde ew bêje ye ko gotin li ser wî ye. Pêwer ew bêje ye ko li ser bûn û kirina kirdêyî hatiye gotin. Di hevoka jorin de (Temo çû) herwekî gotin li ser Temo ye

em zû dizanin ko kirdeyê vê hevokê (Temo)
ye û (çû) pêwera wi ye, ji ber ko kirina
Temo şanî me dide. Pêwer her pişeyek e.

Pîşe

Pîşe ew bêjeyek e ko bûn an kirinekê
pêş me dike; wek, çû, xwar, kenî, ket, dixwe,
dikeve, dikene, dê bixwe, dê bikene, dê
bikeve, dît, dibine, dê bibîne, dê bike, me ke.

Derawa

Derawa ji me re şikl û awayê livinekê
bûn an kirinekê, - ko pîşê nişa me dikin -
dide zanîn. Derawa çar in; pêşker, hekini
fermanî û jêder,

1 - Derawayê pêşkeriyê, an tişteki pêş
me dike an tişteki dipirse; wek, ew dibeze,
ew dikene, kî dizane?

2 - Derawayê hekîniyê tişteki welê nişa
me dide ko bûn an kirina wi bi ser şertekê ve
girêdayî ye; wek, ko ew hat ezê herim.

Ew li vir bibuwa, ji we re dê bigota.

3 - Derawayê fermaniyê ferman an daxwa-
zeke şanî me dide; wek, Bixwe, Here, Rabe,
Bavêje.

4 - Derawayê jêderê livinekê, bêdema,
bûn û kirinê, bê pêşkirina hejmar û keşên wê
nişa me dike; wek, xwarin, çûn, avêtin, ketin

Dem

Dem, dema çêbûna pişeyê nişa me dide,
ji me re dide zanîn heke ev tişt di dema
borî de, di dema niho de an di dema paşiyê
de çêbûye, çêdibe an dê çêbibe.

Ji gotina me a jorîn tê zanîn ko demên
pişeyê ên bingehî sisê ne dema borî, dema
niho û dema paşiyê.

Ko me got:

(Temo çû ye), jê te zanîn ko ev karê

çûyinê, di dema - borî de çêbûye, Gava em dibêjin (Temo diçe) jê tê zanîn ko ev karê çûyinê niho çêdibe yanî dema - niho de ye. Gava em dibêjin (Temo dê biçe) jê tê zanîn ko karê çûyinê hê çênebûye lê dê çêbibe yanî di dema - paşiyê de ye.

Niho em dizanin ko demên pişeyê ên bingehî sisê ne; dema - borî, dema - niho û dema paşiyê.

Hejmar û kesên pişeyê

Hejmara pişeyan:

Wek di navokan de, di pişeyê de jî yekîni û pirîni heye; wek, Ez dibêjim, ew dibêjin, ez dixwim, hon dixwin, hon dibinin, ez dibînim.

Kesên pişeyan:

Di pişekê de divê cihê kirin; kesê yekiyê yanî yê an yên ko dibêjin; kesê duwa, yê an yên ko ji wan re rast bi rast tê gotin. (yanî guhdar an guhdarên me ne) kesê sîsiyê, yê an yên ko gotin li ser wan e.

Herwekî hate ditin, di pişeyekê de sê kes hene

(Ez tu ew) an (min te wi - wê) ew kesên hanî jî an di yekîni an di pirîniyê de ne.

Kesê yekiyê di yekîniyê de Ez - Min

Kesê duwa di yekîniyê de Tu - Te

Kesê sîsiya di yekîniyê de Ew - Wi an Wê

Kesê yekiyê di pirîniyê de Em - Me

Kesê duwa di pirîniyê de Hon - We an Hewe

Kesê sîsiya di pirîniyê de Ew - Wan

Ez, tu, ew, em, hon, ew, min, te, wi, wê, me, we, wan; pronav in; ne qetek ji pişeyê nê.

Rengpişe

Rengpişe ew bêjeyek e ko mana pişeyekê rengdayekê an rengpişeyekê din diedilîne;

wek, Zû here. Ew gelek pehn e. Pir bixebite.
Zû, gelek, pir rengpişe ne.

Nişank. Herwekî rengda çilobûna navokan şani me dide û mana wan diediline, wisa ji rengpişe mîana pişe, rengda û rengpişeyên din diediline, dikemiline.

Hoker

Hoker ew bêje ye ko dikeve nêv an pêş û paşê navok û pronavan de û ji mere minasebata wan, di nav hev de, pêş me dike; wek, Temo li mal e. Kitêb li ser masê ye.

Ez li cem apê xwe me. (Li, di, de, bi, li ser, nik, di ser..re, di bin...de) hemî hoker in.

Girêk

Girêk ew bêje ye ko hevok û bêjeyan girêdide; wek, tu dikari herî lê divê ez bîminim. Sisê û çar dikin heft. (Lê, û, ko) hemî girêk in.

Nişank. Carna ji ew arîya kinkirina hevokan dike; wek, Ez û Temo emê bèn. Jê tê seh kirin ko hevoka jorin di eslê xwe de di şiklê jêrin de ye.

Ezê bêm û Temo ji dê bê.

Nişkok

Nişkok ew bêjeyek e ko hesandinekê ji nişka ve pêş me dike; wek, Ax, Lo, Lê, Wey. Hey. Heylo, Ox Ax.

Nişank

Nişank: Navok, pronav, rengda, pişe, jêder, rengpişe, hoker, veqetandok girêk û nişkok perçeyên axaftinê ne.

Di nivîsandinê de her yekî ji wan cihê tên nivîsandin.

Bi tinê veqetendok û nişankên tewandinê pê navokan ve dizeliqin. Veqetendok; a, ê, ên, û ek in. Herwekî mala min, devê min. qelemên min, gundê min, hespê min, mehîna min, bizinek, mirovek.

Nişankên tewandinê ê, î, e û an in.

Wek; Sinemê got. Ez Sinemê dibînim. Ez hespê dibînim. Miroveki baş. Mehîneke spehî. Dengê topan. Tama avê.

Nişank. Heke veqetandok kete pêşîya rengdayekê cihê tê nivisandin.

Wek; Mala min a mezin. Brayê min ê biçûk. Hespên min ên beza.

Nişandekên Hevokan

Bi danîna nişandekan mana hevokê li hev bider tê, miraz û daxwaza hevokê çêtir tê seh kirin û di xwendinê de cihên sekinandina wê ên kurt û drêj bihêsani tên zanîn. Nişandekên hevokañ ên bingehî ev in;

Bihnok, (,)

Bihnok îşareta seknandinê bi qasî bihnekê ye. Di hevokekê de, jê kurttir sekinandin nîne. Bihnok tê danîn;

a - Navbeyna navokên cihê û gî û rengdayan, kengê ev bêje di peyhev de ne; wek, Welatê Japon, Hindistan, Îran, Erebistan û Kurdistan di Asyayê de ne.

Temo, Cangîr, Hevind û Etman brayên hev in.

Hesp, mehîn û hêstirên min bilind, ciwan, beza û spehî ne.

Ez ji nan, penîr, zeytûn û pîvazê hez

dikim. Di roj avayê de ezman sor, zer, heşin û gewr dibe.

b-Di nêv qetên hevokekê de ko li peyhev girêdayî ne; wek, Memo, gava dengê brayê xwe bihist, hema hat. Rêya ezmanan berwar e, ne ka şe, ne kendal e, hema her wê bêje.

c-Navbeyna du perçeyên hevokê de, gava di vê hevokê de çêbûna îşeki bi şerteki ve girêdayî ye.

Xweş bi xebite, tu dê bielimî. Dido bi hev re rast bin, yê siseyan xwedê ye.

d-Di navbeyna qetên hevokê de, gava di vê hevokê de tiştêk tê tarif kirin

Di vî xanî de sê mezêl, bîst pencere, çar derî û nav derek heye.

e-Gava ji hevokekê bêjeyek tê avêtin, cihê vê bêjeyê bihnokek digire; wek, bexçeyê min mezin e, pehnayîya wî deh, drêjiya wî bîst û pênc mêtro ye. Di hevoka jorin de bihnok, cihê metroyê digire.

f-Gava di hevokekê de bêjeyek tê ducar-kirin; wek,

Bixebite, bixebite tu ê hîn bibî.

g-Gava em dixwazin gotina yekî bibirin wek, Bes, dev ji min berde.

Niqtebihnok, (;)

Gava hevokek ji du perçeyan hevedudanî ye û birê paşin mana qelê pêşin timam dike an tiştêkî din bi ser ve zeyde dike; navbeyna wan pişkan de niqtebihnokekêk tê danîn; wek, Zana dibêjin ko dawîya pêşketinê nine; zanîna mirovan her kûrtir û firehtir bibe. Tinê bi tîfing û xenceran îş naqede; divê tu hînê xwendin, nivîsandin û zanînê ji bibî.

Niqtecot, (:)

Gava hevokekê, ji du perçeyan hevedu-

danî ye û her yekê ji wan biran, bi xwe hevokeke biserê xwe ye û di nav wan de tinê ji milê manayê ve girêdanek heye, wê gavê berî destpêkirina birê paşin niqtecotek tê danîn; wek, xweybext be: jê mezintir tu tişt nîne.

Niqte, (.)

a -Li dawîya her hevokê divê niqteyek bê danîn; wek, Derew sêwî ne. Hiş taceki zêrîn e; li serê her kesî nîne.

b -Carna bêjeyek an dido tên kurt kirin û tinê tîpên wan ên destpêkî tên nivisandin, piştî wan tîpan divê niqtekek bê danîn, herwekî lion di rûpelê vê kitêbê e paşin de dibinin; ji cihê 10 Qemeriyên Sûrî, bi tinê Q. (bi niqte) û S. (bi niqte), yanî tîpên pêşin a qemerî û a sûrî hatine nivisandin.

Nişandeka Pirsê, (?)

Gava di hevokekê de tiştêk tê pirskirin, li dawîya wê hevokê nişandeka pirsê tê danîn; wek, Gelo Temo hat? Çima tu naxwi? Çire brayê te ne hat? Tu ji herî nêçirê?

Nişandeka Hêdanê (!)

Gava hevokek an di hevokekê de bêjeyek ecebmayîn, tirs, firehî an fermanekî nişa me dide, paş wê hevok an bêjeyê nişandeka hêdanê tê danîn; wek, Wey li min ezê! Bibeze lo! Wi mirovî werîne! Lo lo! Lê lê! Ax! Çiqas serê min têşe. Here bine! Wey li min porkurê! Bi lez kin lo! Wey lo dilo! Hey lo dilo! Bihewe lo! Bihewe lê!

Nişandeka pênekan (- -)

Gava ji hevokekê re tiştêkî welê tê biser ve zeyde kirin ko bê wî jî mana hevokê timam e û bi rakirina wî mana wê xira nabe, li pêşî û paşîya wê gotinê re, pênekan tên

danin; wek, Fil - ew heywanê hewqase stûr û qelew- ji himhima berazan direcife. Di hevoka jorin de me tinê bigota « Fil ji himhima berazan direcife » mana hevokê timam e û bi rakirina perçeyê «ew heywanê hevqase stûr û qelew» mana wê seqet nabe.

Nişandeka dunikan, « » an hîvokan ()

Gava di nivisanekê de birek ji gotin an nivîsandina mirovekî din tê ducarkirin ji destpêk û xelaseka vî perçeyî re nişandekên dunikan an hîvokan tên danin; wek, Ma ki dikare inkar bike ko «di dinê de rêyek heye, ew ji rêya rastiyê ye» Herweki hevoka jorî a Zerdeşt e,tê dunikan kirin.

Nişandeka axaftinê (—)

Gava di nivîsarekê de birek jê di şiklê axaftinê de tê nivîsandin, ji destpêka her gotinê re Nişandeka axaftinê tê danin:

wek, Hevind ji Kerevon re got:

— Were em herin

Kerevon lê vegerand û got:

— No ez nayim.

An, Mizgînî dan kerê, gotin:

— Dehşik ji te re bû

Kerê got:

— Êmê min kêmbû, barê min zeyde bû.

Nişank. Gava bêjeyek ji kêmbûna cih di rêzekê de divê bibe du bir, ji dawiya perçeyê pêşî re bendikek (-) tê danin; wek, Dema dibistanê hatiye. Dibistana me deriyê xwe dê veke.

Kitêbxana Hawarê

Hejmar

- 1 Rêzana Elfabêya Kurdî
C. A. Bedir-Xan
- 2 Rupelinen Elfabê » »
- 3 Dilê Kurên Min
Dr. K.A. Bedir-Xan
- 4 Biyişa Pêxember. Bi Kurdiya
dumilî, bi dîbaca C. A. Bedir-Xan
- 5 Nivêjên Êzediyan Bi dîbaca
C. A. Bedir-Xan
- 6 Mektûb ji Mistefa Kemal paşê re
C. A. Bedir-Xan
- 7 Mesela Kurdistanê Bazil Nikitîn
- 8 Ji mesela Kurdistanê
C. A. Bedir-Xan
- 9 Elfabêya Kurdî
Dr. K. A. Bedir-Xan
- 10 Xwendina Kurdî
Dr. Kamiran Alî Bedir-Xan